

**Edinost**  
Izredno: 10. t. m. — Oglasi se računajo v široki eni kolone (72 mm.). — Oglasi trgovcev in obrtnikov mm po 40 cent. oemrtice, zahvale, poslanice in vabila po L. 1.—, oglasi deurnih zavodov mm po L. 2.—. Mali oglasi po 20 cent. beseda, najmanj pa L. 2.— Oglasi naročnina in reklamacije se pošiljajo izključno upravi Edinosti, v Trstu, ulica sv. Franciška Asiškega št. 20. I. nad. — Telefon uredništva in uprave 11-57.

# EDINOST

Posamezne številke v Trstu in okolici po 20 cent. — Oglasi se računajo v široki eni kolone (72 mm.). — Oglasi trgovcev in obrtnikov mm po 40 cent. oemrtice, zahvale, poslanice in vabila po L. 1.—, oglasi deurnih zavodov mm po L. 2.—. Mali oglasi po 20 cent. beseda, najmanj pa L. 2.— Oglasi naročnina in reklamacije se pošiljajo izključno upravi Edinosti, v Trstu, ulica sv. Franciška Asiškega št. 20. I. nad. — Telefon uredništva in uprave 11-57.

## O srednjih šolah

(Nasveti in pojasnila starišem šoloobveznih otrok)

II. (glej "Edinost" od torka.)

V prvem članku smo obrazložili tipe srednjih šol in podali potrebna navodila za pripravo študentov na sprejemni izpit v 1. razred nižjih oddelkov. Danes hočemo razpravljati o pogojih za vstop v višje razrede.

Za vstop v četrti razred gimnazije (1. razred višjega oddelka), v prvi razred klasičnega, znanstvenega ali ženskega liceja ter v prvi razred višjega oddelka tehničnega zavoda je predpisan sprejemni izpit. K izpitu se prijavijo vsi študenti, ki so odgovarjajoče šteli let prej prestali sprejemni izpit v prvi razred kakšne srednje šole prve stopnje, (vključena je tudi komplemetarna šola). Ker je prehodno ta zahteva težje izpolnjava, lahko nadomestila to zahtevo primerna starost prošila, ki mora odgovarjati normalni učni dobi v nižjih razredih.

Za vstop v druge razrede srednjih šol je predpisan sposobnostni izpit. K sposobnostnemu izpitu za katerikoli razred (razen prvega seveda) srednjih šol se prijavijo vsi študenti, ki so prej prestali sprejemni izpit v 1. razred, kolikor traja redna učna doba; k sprejemnemu izpitu v kak razred srednje šole druge stopnje pa oni, ki je prestal primerno število let sprejemni izpit v 1. razred dotične šole višje stopnje.

Za pripustitev k vsem gori navedenim izpitom se mora predložiti ravnatelju izbrnega zavoda prošnja kakor za sprejemni izpit v prvi razred nižjega oddelka.

Prošnje za pripustitev k izpitu v prvi razred srednje šole druge stopnje morajo vložiti tudi javni učenci državnih in enakovrednih zavodov. Le za premestne izpite iz enega razreda v drugi in za sprejemni izpit v četrti gimnazijski razred se vpišejo že uradnim putem.

K sposobnostnim izpitom na nižjih gimnazijah in višjih oddelkih tehničnega zavoda ali učiteljske, k sprejemnemu izpitu v 4. gimnazijski razred ali v 1. razred liceja ali višjega oddelka se lahko prijavijo eno leto prej, kakor je bilo gori navedeno, oni prosilec, ki je dosegel pri sprejemnem izpitu v prvi razred nižjega oddelka (razen dopolnjevalne šole) povprečno osem desetino od vseh predpisanih točk, ali ki je kot javen učenec bil premaknjen v višji razred na podlagi zaključne klasifikacije. Isto velja tudi za one, ki so dosegli v prvem terminu za izpite premaknjenje ali sposobnost za vstop v višji nego prvi razred povprečno z osmimi desetlinami vseh dosegljivih točk.

Takisto morejo skrajšati za eno leto dobo predpisano za prijavitev k sposobnostnim izpitom na srednjih šolah druge stopnje oni učenci, ki dovršijo v tekočem letu devetnajsto leto, ali pa ki so dosegli pri sprejemnem izpitu v prvi razred višjega oddelka osem desetino vseh točk, ali pa ki so kot javni učenci bili premaknjeni v višji razred na podlagi zaključne klasifikacije. Enako tudi vsi oni, ki so dosegli pri sposobnostnem izpitu v prvem terminu za vstop v višji nego prvi razred ali kot javni učenci pri izpitu v juliju povprečno osem desetino vseh točk.

Dovoljeno je tudi polagati v istem letu, toda ne ob istem terminu, dva različna izpita, tudi na zavodih različnega tipa.

Toliko privatistk kolikor javni učenci smejo potemtakem preskočiti šolska leta. Toda učenci javnih in enakovrednih šol smejo pri tem preskočiti samo eno šolsko leto, ohranijo si pa pri tem svojstvo javnih učencev.

Za one, ki idovrši v tekočem letu dvajsettletje leto, ni nobena doba predpisana. Takisto mu ni treba predložiti nobenega izkaza o predizobrazbi. Pač pa morajo delati izpit iz morebitnih predmetov, ki tvorijo učno snov nižjih razredov in niso vključene v program za izpit. To pa samo v slučaju, da učenec drugače ne dokaže, da ima potrebno predizobrazbo. Gojenci, ki so se dosedaj učili v inozemstvu, so pripuščeni k vsem izpitom, ne da bi morali predložiti spričevalo o nižjih študijah; pač pa morajo imeti odgovarjajočo starost.

Za pripustitev k gori navedenim izpitom so predpisane pristojbine, in sicer razmeroma precej visoke, tako za sprejemni izpit v prvi razred srednje šole prve stopnje lir 60, v prvi razred liceja in višjega oddelka tehničnega zavoda lir 150, v četrti gimnazijski razred ali prvi razred višjega oddelka učiteljske lir 50; v ženski licej lir 100; za sposobnostni izpit pa za gimnazijo, nižji oddelk tehničnega zavoda ali ženski licej lir 50, za učiteljske lir 30, za dopolnjevalno šolo lir 25, za licej in višji oddelk tehničnega zavoda lir 100.

Od vseh teh pristojbin, kakor od vseh pristojbin sploh pa so oproščeni vsi naši učenci, kajti tudi po novem odloku zakonu velja še vedno kr. odlok od 31. decembra 1923., ki pravi, da so oproščeni od vseh šolskih pristojbin državljani neitalijanske narodnosti iz pokrajin, ki so bile priključene Italiji po aneksiji z odloki od 19. decembra 1920 in 26. sept. 1920.

Radi tega morajo, kakor smo že poudarjali, naši učenci predložiti potrdilo, da so slovenske oz. hrvaške narodnosti in da so iz gori navedenih pokrajin. Tako potrdila izstavlja županstvo na podlagi izprijanja treh polnoletnih oseb in proti plačilu pristojbine treh lir.

## Farinaccijska diktatura

Preprečitev sestanka opozicije 10. t. m. RIM, 3. Tiskovni urad fašistovske stranke sporoča: Generalni tajnik fašistovske stranke on. Farinacci je poslal danes pokrajinskim zvezam naslednje navodilo:

Fašistovski poslanci morajo priti dne 10. t. m. v Rim, da se udeležijo zborovanja, ki ga bodo imele opozicije v dvorani Montecitorioja. Vsaka odsotnost se bo smatrala za neopravičeno in radi tega bodo vsi fašistovski poslanci morali prinesiti svojo vizitko v vodstvo fašistovske stranke dne 9. t. m. zvečer ali pa 10. dopoldne.

**SKLICANJE MINISTRskega SVETA.**

RIM, 3. Ministrski svet je sklican za petek ob 10. uri.

**Proračun ministrstva za državno gospodarstvo na razpravi senata.**

RIM, 3. Danes je senat začel razpravo o proračunu ministrstva za državno gospodarstvo za finančno leto 1925/26. Na jutrišnji seji se bo ta razprava nadaljevala.

**Zbornica odobri italijansko-rusko pogodbo.**

RIM, 3. Na današnji seji je poslanska zbornica odobrila trgovinsko pogodbo med Italijo in Rusijo.

**Izredna vročina v Neapolju.**

NEAPOLJ, 3. Tu je naenkrat kritičnala silna vročina. Včeraj je kazal termometer v senci 30°, danes je temperatura v senci dosegla 28°.

**Uničujoča toča na Bergamskem.**

BERGAMO, 3. Na polja v Curnasco, ki je oddaljeno par kilometrov od Bergama, se je včeraj vsula silna toča. Po vesteh, ki so dospelo semkaj, je bilo pri tem vničenih 80 odstotkov žetve.

**Potres v daljnih krajih.**

PADOVA, 3. Danes ob 5.48 so potresni aparati na tukajšnji univerzi zaznamovali močan potres v razdalji 9500 km.

FAENZA, 3. Potresni aparati Bendandi so zaznamovali včeraj in nočjo dva močna potresna sunka v veliki daljavi. Potresno gibanje je trajalo okoli 2 uri.

## Paulo Radić zopet pri Pašiću

Seja narodne skupščine.

BEOGRAD, 3. (Izv.) Ob 11. uri je min. predsednik Pašić sprejel Pavla Radića. Razgovor je trajal do pol dne. Medtem je bil pozvan k Pašiću notranji minister Maksimović. Radić tega se splošno sodi, da je Pavle Radić zopet interveniral za svojega strica Stjepana in ostale člane vodstva HSS, da bi bili izpuščeni na svobodo.

Na današnji seji narodne skupščine je skupina poslancev predložila zakonski načrt za ustanovitev državne obrtne banke. Minister za trgovino in industrijo Grigorović je izjavil, da se je za to vprašanje tudi sam zanimal in da namerava predložiti načrt za ustanovitev državne obrtne banke. Zbornica je sprejela nujnost glede predloga. Nato se je nadaljevala razprava o pojedelskih kreditih. Musliman Ajanović je govoril proti načrtu, poslanec Franjević za Razprava o tem načrtu bo jutri končana. V odbor za proučitev načrta glede državne obrtne banke je bilo izvoljenih 13 pristaev vladne večine, 8 opozicijske. Prihodnji četrtek, t. j. na dan katoliškega praznika sv. Resnjega telesa, ne bo seja narodne skupščine.

## Sporazum med Italijo in Jugoslavijo dosežen

General Bodrero v Beogradu. Razmejitev pri Planini.

BEOGRAD, 3. (Izv.) Italijanski poslanik gen. Bodrero, ki se je vrnil iz Firenc, je posetil zunanega ministra Ninčiča in njegovega pomočnika Markovića. Izjavil je, da je sporazum v vseh glavnih vprašanjih dosežen; nekaj manj važnih vprašanj se ni rešenih, tako vprašanje zastav, razmejitev in obmejnega občejanja. Glede teh vprašanj bodo konvencije tekom tega meseca parafirane.

Razmejitev pri Planini se bo vršila tako, da bodo vpoštevani interesi Windischgraetza in obmejnih občin.

## Izpremembe v italijanski diplomatski službi

BEOGRAD, 3. (Izv.) Italijanski odpravnik poslov Sola odide za odpravnik poslov v London. Tajnik italijansk. poslanstva conte Barbarich je imenovan za konzula v Sibeniku.

## Rusko-kitajska napetost

radi osobja vzhodne železnice.

RIGA, 3. Glasom vesti iz Moskve, vlada na Skrajnem vzhodu velika napetost, ki utegne povzročiti oborožen spopad. Mandžurski diktator Čiang Tso Lin je sklenil podpirati kitajske oblasti, ki se zoperstavljajo odpuščanjem nesovjetskih uradnikov in delavcev iz službe pri vzhodni železnici. To odpuščanje železničarskega osobja je narekovala Zveza sovjetskih socialističnih republik.

Teško je zaenkrat presoditi položaj. Poslednja poročila zatrjujejo, da se zbirajo na mandžurski meji močni oddelki rdeče armade. Ravnotako koncentrirajo Kitajci svoje čete. V to svrhu so rekrvirali 400

železniških vozov. V Harbinu se formira zbor belih čet. "Izvestija" pravijo, da boljševiki ne bodo popustili in da se bodo morali Kitajci brezpogojno vkloniti, kajti radikalni Kitajci so naklonjeni sovjetskemu režimu. Sovjetski tisk pravi, da so ta spor zanetili Japonci.

## Pred novo revolucijo na Bolgarskem?

Povratak atentatorjev v Sofijo. Izjemno stanje v Sofiji. Nove aretacije. Minister Stojančev aretiran.

SOFIJA, 3. Bolgarska brzojavna agencija poroča, da so oblasti doznale, da se skriva v mestu večje število zarotnikov. Radi česar so sklenile, da izvrše po vsem mestu hišne preiskave pred odpuštom milice, ki se izvrši danes zvečer. Radi tega je v mestu ustavljen ves promet, ki je dovoljen samo s posebnimi legitimacijami.

Ze na vse zgodaj je bila danes Sofija popolnoma blokirana. Ves promet po ulicah je bil prepovedan. Po cestah je bilo videti le oborožene rezervne častnike in podčastnike, ki so nosili na rokah bele trakove. Ob 8. dopoldne je prišel častnik komande mesta na vsa inozemska poslanstva in jim izročil posebne legitimacije za svobodno kretanje po mestu. Legitimacije so veljale samo za danes. Milica in orožništvo sta izvedla nešteto hišnih preiskav. Povsod so postopala oblastva z vso strogostjo. Kogar so dobili na ulicah brez posebnega dovoljenja, so odvedli takoj na policijo. Danes so bile vse trgovine in vse delavnice zaprte, izzvezmi lekarne in pekarnice. Listi niso izšli.

Z uradne strani zagotavljajo, da je bilo danes mesto blokirano, ker se je razpuštil del vojske v smislu odločitve veleposlaniške konference. Z druge strani pa trdijo, da so te izredno stroge odredbe v zvezi z atentatom na kralja Borisa na Arabakonaskem klancu. Pravijo namreč z vso resnostjo, da je nekaj ljudi, ki so zapleteni v napad na kralja, prišlo v Sofijo. Govori se celo, da se je vstopil v prestolico Peter Abadžijev, ki je položil peklenški stroj v cerkvi sv. Nedelje. O izrednih ukrepih današnjega dne se širijo zelo alarmantne vesti.

Blokada Sofije je trajala do 7. zvečer. Policija je aretirala voditelja petih atentatorjev, ki so 14. aprila napadli kralja Borisa. Atentator se zove Kristov Bašata. Trije napadalci so rodom iz okolice Orhanija, ostala dva pa sta iz Jugoslavije došla bolgarska emigranta.

CARIBROD, 3. Današnja nenadna blokada Sofije je izzvala povsod nemalo začudenja in razburjenja, ker mislijo, da je v zvezi z novo zaroto, ki so jo odkrili oblastva in ki je baje naperjena proti vladji Cankova. Vsi vlaki iz Bolgarske so skoraj prazni in vozili so se le inozemci.

V Sofiji je bilo včeraj velikomno razburjenje vsled vesti, da je bil umorjen vodja makedonstvujuščih general Protoginov, vendar ni mogoče izvesti nič natančnejšega. Govori se tudi, da je bil včeraj umorjen v Vidinu vodja makedonskih avtonomistov Pančo Mihajlov. V Sofiji je bilo prijatih zelo mnogo oseb. Po sedmih zvečer, ko je bila ukinjena blokada mesta, so bile zopet odprte trgovine in javni lokali. Ni tudi mogoče dobiti potrditve vesti, ki se trdovratno širijo, da je bil namreč aretiran minister za javna dela Stojančev. Splošno se pričakujejo nove senzacije v Sofiji.

BEOGRAD, 3. Vesti o aretaciji Stojančeva, ministra za javna dela v Cankovem kabinetu, sta potrdila danes dva inozemska novinarja, ki sta prišla iz Sofije v Caribrod. O vzrokih te aretacije se pripoveduje, da je minister Stojančev obdolžen, da je dal v svoji hiši zavetje komunisti Sakarovu, bratu svoje žene in znanemu agitatorju v tretji internacionali, ki je močno osumljen, da je organiziral skupno z drugimi teroristi atentat v katedrali sv. Nedelje.

## Atentatorji na kralja Borisa prijeti?

Prosto gibanje v Sofiji

SOFIJA, 3. (Izv.) Aretacije in preiskave se nadaljujejo. Policija je aretirala včeraj vsakogar, ki ni imel legitimacije. Aretiranci so večinoma policiji neznanhi ljudje, še posebno, ker imajo pri sebi ponarejene legitimacije.

Po mestu gre govorica, da je med aretiranci tudi Peter Abadžijev, ki je nastavljal peklenški stroj v cerkvi sv. Nedelje. Vest pa je preurjenjena.

Govori se, da so bili aretirani tudi atentatorji na kralja na klancu Arabakonak.

SOFIJA, 3. (Izv.) Kroženje po mestu je zopet prosto. Mesto je zavzelo svoje navadno lice.

## Spor med Dunajem in Moskvo poravnana

DUNAJ, 3. Korespondenčni urad sporoča: Danes je bila izročena vsem diplomatskim zastopnikom nota, ki vsebuje izjavo od 28. maja. V tej izjavi je rečeno, da je zunanji minister Mataja, ki je govoril o pretvezni komunistični centrali na Dunaju, le teoretično proučil možnost morebitne vpeljevalne komunističnega sistema v svrhu propagande tretje internacionale; kajti v resnici ni obstojala taka centrala.

Spiro te izjave je sovjetsko poslanstvo izjavilo, da smatra nesporazumljenje za pojasnjeno.

## Danes se izroči Nemčiji nota za razorožitev.

PARIZ, 3. Pretekli petek je poslaniška konferenca sestavila besedilo medzavezniške note Nemčiji radi razorožitve ter odposlala tozadevno listino takoj v Berlin. Jutri opoldne bo izročil noto kancelarju Lutherju lord D'Abernon, angleški poslanik in dekan zavezniških diplomatov. Pri izročitvi note bodo navzočni tudi poslaniiki Italije, Francije, Japonske in Belgije.

Poslaniška konferenca je sklenila objaviti noto 12 ur po izročitvi, ampak nemška vlada je izrazila željo, da bi se ta rok podaljšal do petka zvečer ali do sobote zjutraj.

## Benešev sestanek in francoski državljani

Vprašanje priključitve Avstrije k Nemčiji.

BERLIN, 3. Pariški dopisnik dnevnika "Berliner Tageblatt" poroča o obisku ministra dr. Beneša v Parizu. Glasom poročil, ki prihajajo iz francoskega zunanjega ministrstva, je dr. Beneš na sestankih s francoskimi državniki predvsem poudarjal podonavsko vprašanje ter svoja naziranja glede priključitve Avstrije k Nemčiji. Tako priključitev, je poudarjal Beneš, bi ogrozila evropski mir, kajti Nemčija bi postala vodilna sila osrednje Evrope. Beneš hoče zagotoviti Avstriji gospodarsko bodočnost s pomočjo gospodarske zveze podonavskih dežel. V tem smislu je govoril v Bukareštu in na Dunaju in bo predložil to vprašanje v proučitev prihodnjemu zborovanju Društva narodov, ki naj bi odposlalo na Dunaj posebno komisijo z namenom, da prouči položaj Avstrije na licu mesta. Javno je torej, da hoče dr. Beneš preprečiti priključitev Avstrije k Nemčiji. Beneš oslanja, kakor piše "Petit Journal", svojo politiko na tesno sodelovanje Francije z Anglijo.

## Pangermanistični kongres v Kufsteinu

Nad 30.000 udeležencev.

BOLCAN, 3. Preteklo soboto se je pričel v Kufsteinu, na tirolsko-bavarski meji, pangermanistični kongres. Prisostvuje mu približno 30.000 oseb; med temi 20.000 dijakov, ki so prihitali iz nemških in avstrijskih pokrajin in tudi iz onih delov Amerike, kjer so naseljeni Nemci. Ker je mesto premajhno za to množico kongresistov, so si dijaki postavili šotore na prostem v okolici. Šotore so dale na razpolago vojaške oblasti. V Kufsteinu je priselilo tudi 90 godb iz Nemčije. Prisotni so tudi posebni poročevalci vseh večjih nemških dnevnikov in nekaterih inozemskih listov. V pondeljek so prispele v Kufstein zastopniki kulturnih društev iz Gornj. Poadizja. Kongresisti so jim priredili burne ovacije. Kongres je pričel svoje delo šele v torek.

## Prad veliko špansko ofenzivo v Maroku.

PARIZ, 3. De Rivera je na sprejemu delegacije častnikov barcelonske garnizije potrdil vest o predstoječi španski ofenzivi proti Abd-el-Krimu. Ta operacija, katere se bodo udeležile sile na suhem, na morju in v zraku, se bo izvršila v drugi polovici tekočega meseca.

V Madridu se upa na naglo in sijajno zmago, ki naj prenese španske meje v Anual in Ajdir.

## Poulični boji v Shanghaiju

Zavezniški izkrcali mornariške oddelke 30.000 shanghajskih delavcev nastopilo stavko - Protest kitajskega zunanjega ministra proti velesilam

SHANGHAI, 3. V mestu so izbruhnili veliki nemiri. Mestni svet je proglasil obredno stanje. Izkrcalo se je nad 500 ameriških, francoskih in italijanskih mornarjev. V kratkem prispejo v Shanghai tudi angleški in japonski oddelki.

Dokazano je, da so organizirali nemire boljševiki, ki imajo med kitajskimi vojniki mnogo propagandistov. Pred enim tednom so imeli boljševiki in Kitajci tajno zborovanje na sovjetskem konzulatu. Boljševiki so se izjavili, da bodo napeli vse sile v svrhu povzročitve novih nemirov po vsej Kitajski.

Po zborovanju davkoplačevalcev so izbruhnili poulični boji. Na lice mesta so prihiteli prostovoljci in napadli demonstrante s strojnimi. Več Kitajcev je bilo usmrčenih. Prostovoljci so jih zajeli dve sto. Tudi nekoliko tujcev je bilo ranjenih. Domačini nastopajo posebno sovražno proti Japoncem in Angležem.

SHANGHAI, 3. Včeraj zvečer so kitajski dijaki napadli z revolverskimi strelji inozemske pasante v bližini mestnega gledališča. Red so napravili prostovoljci, ki so imeli ob tej priliki več ranjenih. Dijaki so se umaknili po dolgem boju. Tudi v ostalih mestnih okrajih so se vršili krvavi spopadi med domačini in evropskimi vojaškimi oddelki. Celokupno shanghajsko dijaštvo je stopilo v stavko. Nemire so zanetili boljševiški agenti.

LONDON, 3. Agencija Havas dobiva iz Pekinga: Kitajski zunanji minister je izročil dekanu zavezniških poslanikov noto, v kateri opozarja evropske velesile na shanghajske incidente z dne 30. maja. Nota pravi, da je policija postopala z dijaki kot zločinci, kar se mora obsojati s stališča pravičnosti. Naglašja, da pada odgovornost za nemire na oblasti shanghajskih koncesij in zahteva, da se aretirani Kitajci izpustijo na svobodo.

LONDON, 3. Agencija Reuter dobiva iz Shanghaija: Policija je izpustila na svo-bodo 300 aretiranih Kitajcev. Zvečer so domačini izvršili napad na japonske državljane. Del občinskih nastavlencev je izostal od dela. Število stavkujočih je znašalo do danes 30.000.

## Nobenih novic o Amundsenovem poletu

Norveška vlada odpošlje dve letali na raziskovanje.

MILAN, 3. "Corriere della Sera" je dobil po radiotelegrafu iz Kingsbayja sledeče poročilo: "Položaj je neizpremenjen. Ko se je druga ladja Amundsenove ekspedicije, "Farms", povrnila v zaliv Wellman, je padlo vsako upanje, da bi se raziskovalci severnega tečaja povrnila v letalih k izhodišču, akoravno zapade rok 14 dni, ki ga je Amundsen pred svojim poletom določil za povratak, šele jutri. Nova poizvedovanja na meji večnega ledu se bodo začela jutri. Po poročilih z motorn. čolna "Hobby" je plovlba ob tej meji izredno nevarna in to posebno radi plavajočih ledenih gor.

Po treh izredno meglenih dneh sije danes prekrasno sonce. Najbrže so se letala poškodovala, ko so pristala na severnem tečaju, in se sedaj raziskovalci vračajo peš proti rtu Kolumbija.

Amundsen je že pred svojim odhodom izrazil bojazen radi tega in je ukrenil vse potrebno za to možnost. Strokovnjaki v letalstvu se strinjajo baš s tem, da so se letala poškodovala, ko so pristala, ker je bilo v ostalem vse v redu pri odhodu in se smatra za izključeno, da bi se bili motorji medpotoma pokvarili.

PARIZ, 3. Zunanji minister Norveške je sprejel ponudbo francoskega raziskovalca Charcota za sodelovanje pri poizvedovanju o Amundsenovi usodi. Norveška vlada je še sklenila odposlati dve letali na Spitzbergo, kjer se bodo te dni začela dela raziskovalcev. Aparati, ki se bodo vkrcali v petek v vojaški luki Horten, bodo prispele na Spitzbergo prihodnji teden v torek.

## Posvetovanja Društva narodov o Avstriji

DUNAJ, 3. Danes se prične v Zenevi posvetovanje finančnega odbora Društva narodov. Na dnevnem redu je razprava o avstrijskih zadevah in v zvezi s tem razprava o nakazilu kreditnih preostankov za elektrifikacijo avstrijskih zveznih železnic. Razen zunanjega ministra Mataja se udeležijo konference tudi generalni komisar Zimmermann, ki odpotuje jutri v Zenevo z aeroplanom.

## Krvava drama v Zagrebu.

ZAGREB, 3. Včeraj proti večeru se je odigrala krvava zakonska tragedija v železniškem uradu na tukajšnjem kolodvoru Sava (bivšem južnem kolodvoru). Popoldne je neradoma prišla k železniškemu uradniku Zvonimiru Čukaču njegova žena in ga je ustrelila v prsi. Mož se je zgrudil na tla in je s poslednjimi močmi zgrabil ženo za roko, da ni mogla več streljati, nakar se je onesvestil. Umirajočega so prepeljali v bolnišnico. Policija je napadalko prišla in jo odvedla v zapor.

Pri zaslišanju je gospa Čukačeva, ko se je pomirila od strahovitega razburjenja, v katerem se je nahajala, izjavila, da je storila svoj čin iz obupa. Njen mož je baje imel razmerje z neko Pavlo W., ki ga je pregovarjala, naj se odpeljeva v Banjaluko, kjer bosta prestopila k mohamedanski veri in se potem poročila. Mož ji je to danes sam priznal in ji rekel, da bo tako storil, ker mu je prijateljica grozila, da ga ubije, ako je ne uboga. V razburjenju je Čukačeva radi tega posegla po revolverju.

Da bi ranjeni uradnik ostal pri življenju, ni nobenega upanja.

## Sloveni v Italiji

Sumaričen pregled.

Spisal Miroslav Premrou.

Od nekdaj že so stremeli tudi Slovenci v Italijo, kjer so se naseljevali razkropljeni pa tudi kompaktno, tako da so dotični kraji in dotične zemlje dobili celbo ime: Slavia ali pa Schiavonia. Vendar so se — kakor drugi narodi v Italiji — stopili tudi Slovenci k domačini ter se poitalijančili tako da jih je italijanska statistika leta 1914 naštel le še 46.944 (glej Annuario statistico italiano, 1914, str. 28), in sicer v severni Italiji "Slovenecv" 42.003 na Čedaskem, Huminskem, Tumečskem in Tarčetskem, a v južni Italiji v Larino in Campobasso "Srbov" 4.941.

Naslednje vrstice naj ponudijo kratek zgodovinski pregled slovenskega naseljevanja v Italiji po obsegu, ki ga je imelo pred zadnjo svetovno vojno.

Ze v prazgodovinski dobi so silili balkanski narodi v Italijo; naj tu za vzel imenujem le Marso, ki so v borbi z Rimljani podlegli ter bili podjarmljeni in polatinjeni, kakor so bili Marsi v Germaniji — pomemčeni (glej Helmdolovo kroniko v Mon. Germ. SS. XXI. 87.). Tako je bila pač usoda Slovanov, ki so prišli v dotiko z Latini in z Nemci.

Glede Venetov pa se ne bomo tu poglabljali, da bi razčistili, od kod so prišli; peljali bi nas predaleč od našega nam

Ni dvomiti, da je tudi mnogo došlih Slo-  
venov ostalo v Italiji, po tem ko se je  
gruščilo gotosko in longobardsko gospod-  
stvo. Saj nam longobardski zgodovinec  
Pavel dijakon poroča ne le da so z Longo-  
bardi prišli v Italijo tudi Slovenci, ampak  
tudi da so se »Bolgari« naselili v južni  
Italiji v mestih Boiano, Isernia in Sepino  
(gl. dr. Kos: Gradivo I. št. 164).

Takozvana »Historia miscella« pripove-  
duje, kako so se naselili »Bolgari« v peto-  
mestju (Pentapolis) nedaleč od Ravene v  
zgornji Italiji. Kdo so bili ti »Bolgari«, pa  
lahko sklepamo iz tega, da se je ta nase-  
lina morala zvati »Schiavonia«, zakaj  
znani beneški kronist Marino Sanudo go-  
vori še v XVI. stoletju v svojih zapisih  
»Diarii« (IV. 504) o »Schiavonij« pri Ce-  
seni; a sloviti L. A. Muratori v »Annales  
Cesensat« (Rev. Ital. SS. XIV. 1092, 1109)  
ima zabeleženo, da je v letih 1202. in  
1294. pogorela — »villa Bulgariae«, vas  
Bolgarija. V 13. veku je še obstajalo »bur-  
ghum civitatis Forlini (danes Forlì) qui vo-  
catur Schiavonia, torej predmestje grada  
Forlì se je zvalo Slovenija (gl. Mon. Germ.  
SS. XIX. 29: Annales Mantuani; glej tudi  
geografski rečnik G. Stefanija pod besedo  
»Schiavoni«).

Isti L. A. Muratori piše v svojih: Dissertazioni sopra le antichità italiane, priob-  
čenih v Monakovem na Bavarskem leta  
1765. na str. 5., 41., 220. I. knjige, da je  
obstojeala na Milanski grofija ali vojvo-  
dina bolgarska, ki ji pa ne ve točnih meja.

Ako pogledamo nize na jug, najdemo  
»Schiavoni« v samem Rimu. M. Charmony  
pripoveduje v svojih: Relation de Masoudy  
itd. (Mémoires de l'acad. de St. Petersburg  
VI. Série Sciences politiques itd. II. 380)  
po popisu rimskega mesta od E. Platnerja  
in drugih, da so za Siksta IV. (1471-84)  
začeli zidati poslopja na Martovem polju  
v Rimu okoli groba cesarja Avgusta ter  
da se je na njem naselila naselbina Dal-  
matincev in Albancev imenovani »Schiavo-  
nia«. Učeni Armellini pa je priobčil v  
»Studi in Italia« IV/2 pg. 890 sl. in VI/1  
pg. 69 sl.: Un censimento della città di Roma  
sotto il pontificato di Leone X. (Štetje  
Rima za časa papeža Leva X.), ki je vla-  
dal od 1473 do 1521. V tem »censimento«  
je cel »kvart« Rima, ki se je zval »Schiavo-  
nia« ter je obsegal okoli 165 hiš in drugih  
stavb. Od vse te obsežne rimske  
»Schiavonie« pa ni danes več mnogo ostalo.  
Skrlila se je na ulico i zagato »degli  
Schiavoni« okoli cerkve i gostinca svetega  
Jeronima Slovenov (S. Girolamo degli  
Schiavoni).

Pomaknimo se naprej proti jugu!  
Slišali smo že zgoraj, da živi še danda-  
nes v Larino in Campobasso okroglo 5000  
»Srbov«, kakor označuje »Annuario« te  
Slovene.

Znano je, da so že od davne sime za-  
puščali balkanski narodi svoja bivališča  
ter si iskali novih v Italiji celo z orožjem  
v roki. Tako nam poroča imenovani Pavel  
dijakon v svoji longobardski zgodovini, da  
so leta 642. navahili dalmatinski Slovenci  
na Benevantsko ter spravili v stiske  
vojvoda Ajona, ki je tudi padel v tej vojni.  
V tem času pa je bival pri Ajonu njegov  
sorodnik Raduald iz vojvodske rodbine  
čedajskih Longobardov, ki se je moral  
umakniti nasilju ter našel zavetje pri re-  
čenem vojvodi. No po smrti Ajona je stopil  
le-ta Raduald v zvezo z napadalci, dalma-  
tinskimi Slovenci, ter se je dogovarjal z  
njimi v »njihovem slovenskem jeziku«, kar  
mu je pridobilo zaupanje Dalmatincev.  
Toda Raduald jih je prekanil in pregnal.

To zgodovinsko dejstvo nam kaže, da  
so morali na longobardskem dvoru v Če-  
dadu (Furlansko) dobro poznati slovenski  
jezik, in nadalje, ker so ga znali, jim je  
moral biti očitno potreben, ali z drugimi  
besedami, da je bilo pod Longobardi na  
Furlanskem toliko Slovencev, da je bil nje-  
hov jezik v rabi tudi na vladajočem dvoru.  
To podkreplja tezo, zgoraj že navedeno,  
da so Longobardi naslanjali svojo vladno  
na slovenske čete.

Dasi so bili dalmatinski Slovenci l. 642.  
poraženi, je vendar benevantsko pokrajino  
moralo obkroževati obilo Slovencev, za-  
kak se v XI. stoletju srečamo na Benevantskem  
»Slavijo«, kakor je razvidno iz živo-  
topisa Anselma, kantaurskega nadvlad-  
ke, ki ga je spisal Eadmer (glej Mon. Germ.  
SS. XIII. 139 sl. in opombo na str. 143).

Če stopimo v Napoli (Neapelj), najdemo  
v mestu kakor tudi v napolitanskem kra-  
ljestvu vse polno Slovencev koncem XVII.  
stoletja. Vendar je bil položaj teh Slove-  
nov kaj krut i pomilovanja vreden. Zdi se  
neverjetno, da so v kulturni Italiji še kon-  
cem XVII. stoletja trgovali s sužnji, ki so  
jih lovili na vzhodni strani Jadranskega  
morja, kar se je večinoma vršilo od poda-  
nikov beneške republike. Če smemo ver-  
jeti p. Donatu Jelić, rodome iz Spice dal-  
matinske, ki je prišel v Italijo reševati svo-  
jih nesrečnih rojakov, potem je bilo teh si-  
romakov za tedanj čas ogromno število,  
a zlasti v Napoli, kjer so smatrali za po-  
trebno, da zabranijo nadaljnje dovažanje  
sužnjev, ker jih je bilo mesto že polno. To-  
obzirne dokumente priobčim posebej. En  
dokument o trgovini s sužnji v Koturu  
l. 1661. so že priobčili v »Archivio veneto«  
1885. XXX. str. 164—6. A Tessier pa  
je priobčil v »La Scintilla« 1889. III. st. 3.  
spis: Altri riscatti di schiavi a Venezia nel  
secolo XVIII. — Torej celo v 18. veku.

Pa ne smemo misliti, da so bili Slovenci  
v Italiji vedno na stopinji zaničevanega.  
Ne, gotovo jih je mnogo, ki so se povzpeli  
visoko, vendar je to težko ugotoviti, ker  
so poitalijančili svoje priimke. Tako je na  
pr. živel v 18. in 19. stoletju Nikola Neri,  
katerega življenje je opisano v »Biografie  
e Ritratti degli uomini illustri della pro-  
vincia di Molise«. III. Larino, Campobasso  
1866. str. 145. sl. Tu beremo, da »fu di  
eloquenza somma, e di una così gradita  
pronunzia che il marchese Lemaitre, suo

intimo amico, credeva derivata dalla gra-  
zia dell'accento slavo, poiche il paese na-  
tivo di Neri è uno di quei pochi che furono  
occupati dagli Illirici di Giorgio Scande-  
berg... e la famiglia Neri è oriunda schia-  
vona« (da je bil skrajno zgovoren in imel  
tako prijeten izgovor, da je mark Lemaitre,  
njegov intimni prijatelj, bil mnenja, da  
izhaja od prijetnega slovenskega naglasa,  
zakaj rojstni kraj Neri-jev je eden onih  
maloštevilnih, ki so jih zasedli Ilirci Jurija  
Skandeburga... in obitelji Neri je slovenske-  
ga pokoljenja).

To nam je lep zgled, kako so imena  
italijanili; zakaj očitno je, da se slovenska  
obitelj ni pisala Neri, ampak najbrže  
Črnić, ali Crnojević. Istočasno je Neri tudi  
priča, da so se Slovenci znali tudi dvigniti.

Ker gre običajna pot po morju iz Napoli  
v Palermo, pojdemo še mi! Danes je po-  
zabljeno, da je glavni del Palerma bil —  
slovenski. O tem nam poroča kaka redka  
knjiga. Sicer je o tem že pisala mariborska  
»Zora«, 1873. II. 304. Pa kdo danes »Zoro«  
čita? Poročal je o tem tudi M. Charmony v  
svoji »Relation de Masoudy et d'autres  
auteurs musulmans sur les anciens Slaves«  
(Poročilo Masodija in drugih musliman-  
skih avtorjev o starih Slovanih) v Mémoires  
de l'acad. petrograjski VI. Ser. Sciences polit.  
itd. II. 297—408. Ako prelistamo arabo-sikulsko  
biblioteko Michaela Amati (Roma-Torino, 1880. I. 10),  
naletimo na prevod spisa o Siciliji, ki ga  
je spisal Ibn-Hawqal v X. stoletju. Opisuje  
tudi mesto Palermo. Vsi poročajo torej,  
da je bil en del tega mesta »mesto Slove-  
nov« (il quartiere degli Schiavoni), ki je  
bilo znamenitejši in bolj obljubeno nego  
drugi palermški deli. V tem delu je bil pri-  
stan in bilo je več izvirkov, katerih vode  
so tekle med njim in stariim mestom.  
Prof. Amati dostavlja, da se da še iz do-  
kumentov XII. veka ugotoviti, da so se  
zvala ena palermška vrata poleg nunskega  
samostana z imenom del cancellerie »vra-  
ta Slovencev« (porta degli Schiavi).

(Konec v nedeljo).

## Pomembnost našega življa za gospodar- sko življenje Trsta

Sarajevska »Večernja Pošta« je objavi-  
la nedavno članek o razmerah v Julijski  
Krajin in posebej se v Trstu. Sarajevski  
list je navajal, kolik delež je imel jugo-  
slovenski živelj na trgovskem in gospo-  
darskem razvoju in procvitu Trsta v pre-  
jšnjih časih. Posebno je podčrtala »Veče-  
rna Pošta« podjetnost srbske kolonije v  
XIX. stoletju.

Na ta izvajanja v sarajevskem glasilu je  
reagirali rimski list »L'Idée Nazionale«. In  
to mestoma v strupenem tonu, ker ovaja  
kako neljube so mu lone javedbe in v  
kaki zadregi je, ker proti stvarnim in mir-  
nim ugotovitvam ne more postaviti stvar-  
nih in veljavnih argumentov.

Ta zadrega se kaže v dejstvu, da si  
»L'Idée Nazionale« hoče pomagati s podti-  
kanjem nečesa, kar sarajevski list ni trdil.  
Izvajanja v »Večernji Pošti« tolmači rim-  
ski list namreč tako, kakor da bi bil sara-  
jevski list trdil, da vsa zasluga na trgo-  
vskem in gospodarskem procvitu Trsta gre  
edino-le jugoslovenskemu življu brez vsa-  
kega deleža od italijanskih strani. Tako  
predočanje izvajanj v rečenem jugosloven-  
skem glasilu je neresnično; sarajevsko  
glasilu ni napisalo take trditve. Zato je  
»L'Idée Nazionale«, računajoč na narodno  
razpoloženje v italijanski javnosti, ta zgolj  
gospodarski predmet potisnila na politične  
lire, češ da Jugoslovenci neotejo priznati  
naravnih in strateških mej Italije! To  
mora užgati vsako italijansko srce — je  
očividno računal rimski list.

Ta njegov pohod na politično polje je  
ponesrečen ravno z vidika interesov ita-  
lijanske države in nje vnanje politike na-  
pram jugoslovenski sosedinji. Trdi namreč,  
kakor da Jugoslovenci vztrajajo pri svoji  
trditvi, da je Dalmacija jugoslovensko  
ozemlje. Ta trditev da je povsem veljavna.  
Rimski list se sklicuje, seveda, na zgo-  
dovino, na nekdanje benečansko gospodstvo  
v naših krajih. Na nevarno polje se je po-  
dala »L'Idée Nazionale« — ponavljamo. Mi  
bi hoteli videti, kaj bi rekla »Idée«, če bi  
se tudi drugi sklicevali na zgodovino, na  
dejstvo, da sta bili tudi Benečija in Lom-  
bardija skozi leta pod tujinskim gospod-  
stvom, in če bi — po njenem uzoru — iz-  
vajali iz tega dejstva nji neprijetne za-  
ključke glede italijanstva rečenih dveh,  
sedanjih pokrajin Italije! Ne more sicer  
oporekati dejstva, da so v Dalmaciji ljudje  
»z gora«, Jugoslovenci z jugoslovenskimi  
imeni. Toda obmorska mesta so sestavljene  
iz dveh življev: iz Slovanov »z gora« in  
Italijanov, ki so — priselivši se z latinskih  
obali, — prinesli s seboj čisto italijanska  
imena. Sklicuje se tudi na romanske spo-  
menike v benečanskem narečju po raznih  
mestih Dalmacije.

Pisec je pri teh svojih izvajanjih nepre-  
mišljen in nepreviden, kakor smo ga opo-  
zorili že gori s primerom glede Benečije in  
Lombardije. Nepreviden je, ko priznava,  
da so v Dalmaciji »ljudje z gora« Slovani,  
a se ponaša s praznim italijanstvom ob-  
morskih mestec. Pri tem pa čisto pozablja  
na razne dogodke, ki so se odigravali po  
vojni ravno po mestecih Dalmacije, po-  
sebej pa v Splitu in Šibeniku — dogodke,  
ki so bili v povod znanim strahom »repres-  
salijam« nad nedolžnim jugoslovenskim  
življem v Julijski Krajini, posebno pa v  
Istri in na tržaškem ozemlju. Tu je sedaj  
odločilno vprašanje: ali bi bili taki dogod-  
ki možni, če bi bil italijanski živelj v onih  
mestecih tako silen, kakor trdi »L'Idée Na-  
zionale«? Menda ne.

Kar se tiče narodnega značaja Dalmac-  
cije govori za vsakega razsodnega človeka  
odločilno besedo dejstvo, ki ga priznava  
tudi rimski list sam, ko govori o slovan-

skih ljudeh »z gora«. Ti so ravno, ki tvo-  
rijo v tej deželi maso prebivalstva. Masa  
pa je, ki daja ozemlju narodno obilje, ne  
pa malo število priseljencev v kakem me-  
stu. Na dlani je torej vsa nesmiselnost trdi-  
tve v »L'Idée Nazionale« z ozirom na vpra-  
šanje, ali je Dalmacija jugoslovensko  
ozemlje. Pa tudi, če bi hoteli puščati na  
strani vse te momente, zadostuje že dej-  
stvo, da je Dalmacija prisojena Jugoslaviji  
s pogodbami, ki jih je podpisala tudi Ita-  
lija! Izvajanja v rimskem listu bi se mogla  
— in v tem je piščeva neodpustna nepre-  
vidnost — tolmačiti v smislu, kakor da se  
hoče Italija danes ali jutri izneveriti svo-  
jemu lastnemu podpisu in sprejeti tezo v  
»L'Idée Nazionale«, da Dalmacija ni jugoslo-  
vensko ozemlje! Ali se ne zaveda pisec,  
v kako neugodno luč postavlja vnanjo po-  
litiko svoje lastne države z mislijo na tako  
možnost?!

V podkrepitev svoje trditve, da saraje-  
vski list zasleduje s svojim člankom poli-  
tično tendenco, se hujuje rimski list, ker  
je »Večernja Pošta« ugotovila nevalež-  
nost napram Jugoslovenom, ki je v tem, da  
je njihov jezik izključen iz uradov, šole in  
cerkva. Če se torej drugorodci državljani  
v Italiji pritožujejo radi take krivice, je to  
— politika. Da pa je naš jezik obglavljen,  
to pa — politika! Čudno se motajo pojmi  
v izvestnih rimskih glavah. Ali nam ne bi  
hotela »L'Idée Nazionale« odkrito povedati  
v kak namen se je izključil naš jezik? Ali  
ni narodno-političen?!

Pa glejte! V svoji zadregi radi ugotovi-  
tev v sarajevskem listu, da so imeli Jugo-

## DNEVNE VESTI

### Dopolnilni davek na dohodke

Tukajšnja kr. finančna intendantca spo-  
roča: Finančni minister je z ozirom na de-  
jstvo, da je bil v zadnjih dneh roka za na-  
poved dohodkov radi odmere dopolnil-  
nega davka pritok napovedovalcev veli-  
kanski, brzojavno odredil, da bodo veljale  
za pravočasno vložene vse napovedi, ki  
se predložijo do torka, 10. junija zvečer.

### Beda v Istri in nje nevarnost

Novinar Battara je naslikal v »Piccolu« s  
poblaščenjem člankov, v katerih v živih  
barvah opisuje sedanjo bedo v Istri, obup-  
ni gospodarski položaj prebivalstva v tej  
deželi. Vodilna misel v vseh njegovih izva-  
janjih je ta, da je sedanji davčni režim —  
posebno pa deželni in občinski — eden  
glavnih vzrokov za to žalostno stanje. V  
enem teh člankov je Battara naglašal, da  
je obup prebivalstva dospel že tako daleč,  
da se ljudstvo, ko prihaja davčni ekseku-  
tor, čisto nič več nevnemirja, da se kaže  
povsem brezbržno, apatično. Misli si, naj  
nam je vzame še to malo, kar še imamo.  
Ta fatalizem ljudstva pa je — naglašal  
Battara — bolj nevaren, nego bi bilo kako  
uporno gibanje.

Pripetili pa so se te dni v Račjavi (na  
Buzeščini) dogodki, ki kažejo, kako se  
mcrejo iz obupa in fatalizma razviti tudi  
uporna dejanja. Prišel je v vas eksekutor  
in ljudstvo se je postavilo proti njemu z  
grožnjami in tudi brahjalno silo. Podrob-  
nejše nočemo opisovati teh žalostnih do-  
gdkov, ker se nočemo izlagati nevarnosti  
očitanja, da hočemo s pretrpanimi in ten-  
dencioznimi poročili izzivati razburjenje.  
Omenjamo le, da je prihitelo v vas pet-  
najst orožnikov, da so bili uklenjeni in od-  
vedeni v zapore dva moška in ena ženska,  
dotim so druge ženske zbežale v sumo.

Ti dogodki, tako žalostni že sami na  
sebi, so še posebno pomembni in značilni  
še iz nekega drugega posebnega razloga.  
Prebivalcem Račjavi se ne morejo namreč  
očitati upornega razpoloženja, da bi bili  
nahujskani od slovenskih identitističnih  
propagandistov in hujskačev. Je to namreč  
edina vas v Čičariji, ki se je postavila po-  
polnoma na stran gospodujoče stranke. Ta  
je v tej vasi absolutna gospodarica. Če je  
torej na tej — z vidikov režima — zeleni  
veji prišlo do takih pojavov nezadovolj-  
stva, potem je to pač zanesljiv dokaz, da  
je položaj v Istri postal najhujši. Pre-  
resen opomin je to vsem odločujočim čini-  
teljem, naj uvažujejo pretresljivi glas v  
člankih novinarja Battara in naj tudi pri  
nalaganju bremen postopajo previdno,  
modro računajoč z resničnim gmočnim  
položajem prebivalstva in zato tudi —  
čustveno.

### Ugašajoče zvezde

Ze večkrat smo v našem listu opozarjali na  
dejstvo, da je fašistovska organizacija med  
Slovani čisto umetna tvorba, ki bo imela le  
kratko življenje. Pa mari ni sam ustvaritelj  
tega močnega italijanskega pokreta ponov-  
no izjavljal, da je fašizem čisto in izvirno ita-  
lijansko gibanje. Da je imel g. Mussolini po-  
polnoma prav, dokazuje ravno žalostna usoda  
one zgradbe, ki se je imenovala slovenski fa-  
šizem.

Na slovenskem fašistovskem nebu, ki je bilo  
že od samega začetka le pičlo posuto z razni-  
mi zvezdami in zvezdicami, se tudi to pičlo  
številce z vsako nočjo vedno bolj krči, zakaj  
ni je skoraj noči, da ne bi utrnula ali ugasnila  
kaka prej veselo ali pa tudi kilavo migljajoča  
zvezda. Nič več se ne spreha po slovenskem  
fašistovskem nebu blebda luna — »Nova Do-  
ba«; zašla je menda za vedno, tam nekje za  
videmskimi gorami. Nič več se ne šopirita na  
slovenskem fašistovskem svodu Mars-Peter-  
nelli in Jupiter-Bandelli; oba sta se pogreznila  
zopet v noč pozabljenja, iz katere sta izšla.  
Pa še mnoge druge zvezde in zvezdice so že  
davno ugasnile ali utrnile, tako da postaja not-  
slovenskega fašizma z vsa čnočjo vedno bolj  
temna in brezdna.

Ko smo se zadnjič ozirali po slovenskem ta-  
šistovskem nebu, smo z začudenjem opazili,  
da postaja nekakaj svetla zvezda tolmenskega  
občinskega komisarja Mraša vedno bolj mrač-  
na, da vedno bolj ugaša, dokler ne popolnoma  
ugasne. Še večje pa je bilo naše začudenje, ko  
nismo več uzrli na fašistovskem nebesnem

sloveni velik delež na gospodarskem živ-  
ljenju Trsta, se sklicuje »Idée Nazionale«  
kot pričo na — našo »Edinost«! Celo temu  
listu da so se zdeli izvajanja v »Večernji  
Pošti« tako nezmislina, da se ni hotela ba-  
viti z njimi, ki se sicer tako odločno bori  
za pravice drugorodcev. Tudi ta trik rim-  
skega lista je zgrešil svoj namen. Ravno  
naš list je že opetovano — in sicer iz pe-  
resa poklicanih in dobro obveščenih trgo-  
vskih krogov — v posebnih člankih doka-  
zoval, kako je jugoslovenski živelj oplo-  
doval gospodarsko življenje Trsta. Tako  
je bilo in tako je tudi danes, bodi, da se  
naši ljudje uveljavljajo s svojim trgovskim  
poslovanjem, bodi z uvažanjem svojih pri-  
delkov in izdelkov, bodi kot kupovalci,  
bodi s svojim delom z glavo in roko. O  
tem govori vsakdanje življenje po tržaških  
ulicah in po prodajalnah. Naloga modre  
italijanske vnanje in notranje politike Ita-  
lije napram našemu življu v Julijski Kra-  
jini je, da bo tudi v bodoče tako in še v  
povečani meri! Definitivno se mora za-  
ključiti politika krutih »represalij«, ka-  
kršno je bilo zažiganje narodnih domov in  
osebno preganjanje, ki jo hoče »Idée Na-  
zionale« v onem svojem članku opraviče-  
vati, češ da tržaško prebivalstvo noče trpe-  
ti izvajanj. Ne, ne! Tržaško prebivalstvo ni  
imelo prav nobenega deleža na zažigu na-  
rodne doma v Trstu. Tudi v bodoče ne  
bo to prebivalstvo delalo nikakih ovir  
stremljenju po pomirjenju med obema pla-  
menoma, ker se predobro zaveda, kaj po-  
meni naš človek — domači in oni onkraj  
meje — za gospodarsko življenje Trsta:  
kot prodajalec in kot kupovalec!

Svoda nekdanj veselo migljajoče zvezde pod-  
gorskega občinskega komisarja Mariniča. Z  
začudenjem pravimo zateždeli, ker smo sicer  
pričakovali in tudi natančno izračunali njen  
padeč; toda po naših računih bi morala ta  
zvezda ugasniti v noči od 12. na 13. julija —  
po občinskih volitvah v Podgori.

Ker si nismo znali raztolmačiti tega čudne-  
ga nebeskega pojava, smo poizvedovali o nje-  
ga vzrokih pri raznih astronomih, ki so nam  
povedali, da je rad tega ugasnila predčasno  
Mariničeva zvezda, ker je mož pod pritiskom  
politične oblasti postal odstavo kot podgor-  
ski občinski komisar. Astronomi so nam po-  
vedali, da je Marinič postal nemogoč kot ob-  
činski komisar, ker ga je sovražno vse, kar v  
Podgori »leze in grede«. Drugače jako trdo-  
koži mož je to končno razumel in je izvajal  
iz tega posledice, ker je dobro vedel, da bo  
moral iti neprosto voljno dne 12. julija, ako ne  
gre sedaj navidezno dobrovoljno. Na Marini-  
čovo mesto je bil imenovan podprefekturni  
uradnik g. Numis, kateremu je bila poverjena  
naloge, da pripravi vse potrebno za občinske  
volitve, ki se bodo vršile dne 12. julija.

Tako ugašajo ena za drugo luči, katere je  
nekdanj prižgal na slovenskem fašistovskem  
nebu cerkovnik Pisenti in slovenski fašizem  
se vedno bolj pogreza v ono brezdanjo noč  
sebičnosti, iz katere je izšel. Zato pa vedno  
bolj žarko sveti v slovenskem ljudstvu luč pra-  
vice, poštenja in značajnosti.

### Prireditev Šolskega društva pri Sv. Ivanu prenešana

Z ozirom na to, da se bo vršila v ne-  
deljo 7. t. m. velika prireditev v Komnu,  
pri kateri bodo sodelovala številna naša  
društva, se nameravava veselica podruž-  
nice Šolskega društva pri Sv. Ivanu pre-  
nese od 7. na 14. t. m. Ta dan se bo ve-  
selica neprekinjeno vršila, ker bi sicer po-  
teklo podružnici dovoljenje, ki je stalo  
mnogo truda in stroškov.

Obračamo se danes ponovno do naših  
pevskih društev s pozivom, da ne odrečejo  
podružnici Sol. dr. pri Sv. Ivanu svojega  
sodelovanja, a občinstvo naj poseti to do-  
brodelno prireditev dne 14. t. m. v pol-  
nem številu. Saj je namenjen ves dobiček  
v dobrobit naših deci — naši bodočnost!

### Iz urada Pol. dr. »Edinosti« v Trstu SVETOKRISKIM POSESTNIKOM

Intervjuirali smo pri kr. direkciji civil-  
nege genija v imenu našega poslanca dr.  
Josipa Wilana, da bi dosegli čimprejšnjo  
likvidacijo kvot za razlastitev zemljišč sveto-  
krških posestnikov, koder je trasi-  
rana nova cesta Trst—Trič (Monfalcone).

Prireditev posestnikov je približno 2000  
in zgoraj omenjeni urad naletava na vse  
mogoče težkote pri ugotavljanju parcelnih  
števil in drugega.

Zato pozivamo vse tiste svetokrške  
posestnike, ki želijo našega posredovanja,  
naj se javijo takoj pri referentu za go-  
spodarstvo v našem krajevnem odboru v  
Sv. Križu. V prihodnjem tednu mora biti  
to popisovanje zaključeno in seznam od-  
dan v našem uradu.

### DOLOČILNOST KOEFICIJENTA ZA PLAČEVANJE VOJNE ŠKODE

Uradni list »Gazzetta ufficiale« od dne  
29. 5. 1925 objavlja ministrski odlok od  
1. maja t. l., s katerim je določen nov  
koeficient pri določevanju procentualnega  
poviška vojne škode.

Za naše pokrajine, t. j. za vsa Julijsko  
Krajin (všeta tudi Kraska planota) velja  
od 15. maja t. l. 320% (odstotni) povešek  
za vsa izvršena dela, ki so bila započeta  
ali delno dokončana.

### VIDIRANJE POTNIH LISTOV

Razne stranke z dežele nam pošiljajo  
potne liste v svrhu vidiranja pri jugoslo-  
venskem in avstrijskem konzulatu. Pri  
tem zagrežajo razne pomanjkljivosti,  
tako n. pr. ne pošljejo denarja, ne  
označijo kraja, kamor potujejo; dalje ne prilagajo  
še ene svoje slike posebej.

Vse te neotročnosti povzročajo uradu po-  
litčnega društva razne stitnosti, zamudo  
časa in ne potrebno pisarjenje. — Moramo  
pa tudi opozoriti vse prizadete, da pri  
prošnjah za vidiranje potnih listov naše  
posredovanje sploh ni potrebno. Zato

prosimo stranke, da vpoštevaljo zgoraj na-  
vedene podrobnosti. V bodoče pa naj po-  
šiljajo svoje potne liste naravnost na kon-  
zulat, ki jim mora izstaviti vizum in sicer  
na te-le naslove: Generalni konzulat kra-  
jevine SHS (R. Consolato jugoslavo),  
Trst, Piazza Venezia št. 1. — Generalni  
konzulat Avstrije (Deutschösterreichisches  
Generalkonsulat) Trst, via Carlo  
Ghega 14. — Svojim potnim listom naj  
prilože potrdilo o poslanem denarju ali,  
kar je bolj primerno, opozorilo, da je de-  
nar odposlan. — Slike ne smejo pozabiti  
oni, ki hočejo imeti od jugoslovenskega  
konzulata permanentni šestmesečni vi-  
zum. — Opozarjamo tudi na nedostatek,  
ki se pri večini slučajev dogaja, da nam-  
reč stranke sploh ne označajo natančnega  
svojega naslova.

Na podlagi tega, kar smo »vedeli«, prosi-  
mo prizadete ponovno, da pošiljajo  
direktno na konzulate svoje potne li-  
ste in priložijo tudi znamke za povrnitev.

### ZAOSTALI VINSKI DAVEK (1923/24)

Mnogo strank je dobilo v zednjem času  
poviz od finančnega tehničnega urada v  
Trstu, naj plačajo zastale vinske davke od  
pridelka 1923/24. Obračajo se na nas  
osebno, naj jim pojasnimo to zadevo. Evo  
pojasnilo.

Vinski davek je bil odpravljen s kr.  
odlokom št. 1373 od dne 14. 9. 1924. Mi-  
nistrstvo financ je bilo pooblaščen, da  
izda potrebne ukrepe za plačevanje zaostla  
lih svot iz naslova vinskega davka. Da-  
vek bi se moral plačati v petnajstih dneh  
po vročitvi plačilnega naloga.

Razumljivo je, da so pridelovalci vina,  
ki so povečini mali kmetje, težko prizade-  
ti, ker gre tukaj za precejšnje svote, tudi  
za več sto lir. Težko je to za naše ljudi,  
ker jih ravno sedaj terjajo, ko jim ni zemlja  
še obrodila in ko nimajo kaj prodati, da  
poravnajo svoje obveznosti napram državi.  
Poslanec dr. Wilan, ki se popolnoma za-  
veda tega mučnega položaja našega kmeta  
in malega posestnika, je takoj ukrenil vse  
potrebno, da doseže, če ne drugega, vsaj  
plačevanje v več obrokih. Dosedaj nima  
sicer še odgovora, ali kakor hitro bo ta  
odgovor dospel, ga priobčimo.

Seveda ne smejo prizadeti odlašati s  
plačevanjem, ker, kakor rečeno, ni še ni-  
kakakega odgovora.

V. S. Tolmin: Poslajte nam nemudoma  
poziško število, pod katero je bil Vaš  
vojnoodškodninski akt vložjen pri tolm-  
skem davčnem uradu (vojnoodškodninski  
odsek); nadalje pošljite uradno izjavo hi-  
potečnega zaveda v Gorici, s katero bo  
potrjeno popolno poravnanje vseh Vaših  
obveznosti napram temu zavodu.

Nujno nam to preskrbite, da lahko in-  
terviramo.

Frj. Jerman - Šepulje: V dosego skraj-  
šanja vojaškega službovanja je potrebno,  
da nam prinesete notornostni akt, v ka-  
terem so potrjene okoliščnosti, kakor nam  
jih razlagate v svojem pismu, nato družin-  
sko polo ter potrdilo županstva, da ni sin  
posejal predvojskega tečaja radi preve-  
like oddaljenosti (minimum 5 km), ter kon-  
čno kolkovan papir za dve liri. Prinesite  
vse osebno radi potrebnih podatkov.

Tajništvo.

sikateremu učitelju poklonjeni cvetlični šopki od strani učencev.

— **Popravljam.** Prve vrste zadnjega odstavka v večeršnjem članku pod naslovom »Za povrnitev ustavnega življenja« naj se čita: Mi pa imamo tako trdno vero v zdravo jedro, dobri zmisel in svobodoljubje italijanskega naroda, da računamo z gotovostjo, da ne pride (in ne: da bi prišlo) tako daleč, da bi bile široke plasti naroda .... izključene iz državnega življenja.

— **Iz Padrič.** Dne 2. t. m. nas je zadel huda nesreča. Zapustil nas je po kratki a mučni bolezni Matija Grigič. Bil je zvest član vseh naših prosvetnih društev in bil je tudi odbornik različnih organizacij. Namestnika pa mu bomo težko našli pri Zavarovalnici goveje živine, kjer je opravljal več let službo namestnika živinovodnega k. Znal nam je pomagati tudi v najtežjih slučajih pri živini. Zapušta osem otrok. Bodi mu rahla zemlja, katero je tako goreče ljubil. — Hvaležni vaščani.

### Društvene vesti

— **Pevsko društvo »Ilirija«.** Danes ob 20.30 društveni sestanek v dvorani D. K. D. Na dnevnem redu bližnji nastopi. Jutri ob 20. uri vaja. Člani, ki se ne udeležijo današnjega sestanka in jutrajšnje vaje, ne bodo nastopili v Komnu. — Odbor.

— **Pevsko društvo »Adria« v Barkovljah.** Naznanja tem potom, da se bo udeležilo v nedeljo, 7. t. m., godne veselice v Komnu. Oni prijatelji društva, ki se mislijo udeležiti te prireditve in ki reflektirajo na prostor v korijerji, naj to javijo še danes v gostilni Narodnega doma ter vplačajo tozadevno pristojbino Lit 10.

— **Kolaši!** Danes točno ob 20.30 pevska vaja. Radi nedeljskega nastopa navzočnost vseh neobhodno potrebna.

— **Pevski zbor Glasbene Matice.** Danes zvečer ob 7. uri skupna pevska vaja.

— **Podružnica Šolskega društva v Škedenju.** Redni letni občni zbor obmenne podružnice se bo vršil v četrtek dne 11. t. m. v prostorih otroškega vrta ob 11. uri zjutraj.

V nedeljo dne 14. t. m. nastopijo gojenci vrta na šolskem vrtu pod kosašimi kostanji z lepim številom ljubkih deklaracij in igrice, ki bodo gotovo privabile veliko število udeležencev. — Odbor.

### SPORT

#### SLUŽBENO POROČILO

(iz zapisnika seje dne 1. t. m.)

#### Tekme z nečlanici.

Vse članice, ki hočejo tekmovati z nečlanici, morajo to pravčasno javiti. S. U. bo pa odgovarjalo pisмено le glede tekem, ki jih ne odobri. Odobrene tekme bodo objavljene v »Edinosti«.

— **Dovoljene tekme:** M. d. Prosveta - Općine z nečlanico »Danico« dne 31. V. S. k. »Val« - Barkovlje z C. s. »Ponizana« 31. V. (hazena) isti z C. s. »Salus« nogomet. — M. d. »Prosveta« - Trst dne 6. t. m. z U. s. triestina - Boys.

— **Nove članice S. U.** Sprejmejo se soglasno kot nove članice S. k. »Sparta« - Gorica, S. k. »Nanos« - Vipava.

#### Salus-Val 2:0

Dve težki četi sta v nedeljo merili na trstenicnem igrišču svoje moči. Težki v kombinaciji in še težji v svojih elementih. Grbec pri Valu je brezovomno eden naših najtežjih igralcev. Bnevol in Marković ne zaostajata za njim. Tudi četa Salus-a ima elemente, ki prvačijo v svoji kategoriji. Tekma se je v svoji kvalitativni ravni po elementih in bila v celoti borba moža proti možu. Kombinacije so bile izsiljene po približni enakosti atletske vrednosti, sicer je odločil v tekmi individui.

Salus je zamogel vzdržati napad za dobo 4 minut pred vrati Vala in dobil v peti minuti oster protinapad, ki si ga je Val sam razbil. — Skušal je popraviti in streljal z daljave 40 m na vrata Salusa. Ven. Strelil je v 11. min. placiran strel proti Valu. Stojan ubrani, Martelanc zbeži z žogo in zamore streljati v vrata. Žoga najde vratarja. V 21. min. prisili Salus Vala v kornar. Stojan izpade toda odbije prelasko — ne more več v vrata — cross Salusa najde vrata prosta. Goll Igra se poostri na obeh straneh, napad Salusa postane intenzivnejši in Stojan zamore v 25. in 28. min. dočezati svojo kapaciteto. V 30. minuti zleti žoga zopet proti vratom Vala a najde pretnico. Brama Salusa zagreši v odločnem napadu Vala vrhu v kazenskem prostoru. Val strelja penalty kavalirsko ven. Salus preide zopet v napad ki gre čez vrata (32 m.) Protinapad Vala se razbije pri vratarju, ki parira v kornar neizgubljen. — Krasna kombinacija Salusa se razbije v 40 min. — drugi napad prisili Stojana do izpada. Izpade v toliko, da zamore sodnik izvirati roko-vratarja.

V drugem polčasu vidimo v napadu Vala nastop Krpana Lukanca. Salus vzdrži zopet za tri minute svoj napad pred vratmi Vala in ga prisili v peti minuti v kornar. Grbec se polasti žoge in prisili s pomočjo svojih napadalcev Salus v kornar, ki ostane neizbrljen. Tu je zamogel vratar Salusa pokazati dva krasna izpada. V dvajseti minuti Salus zopet v kornarju. Igra se drži na sredi do 26. min. kjer gre žoga proti Valu. Stojan zopet reši. Zopet

napne Val svoje moči in prisili Salus v kornar (30 min.) Žoga je sedaj kakor električna iskra, irči od igralca do igralca a ne more nesti ne ene ne druge čete v napad. Grbec uporablja vse močote trike in se bori dobesedno za žogo. Dvakrat mu »Rosso« Salusa razbije solo. »Moro« pleše okrog njega in ga ne spusti, ves napad Vala je blokirano do 40 min. Tedaj zbeži center Salusa z žogo, napad mu sledi, bramba Vala odneha in Salus zaznamuje drugi in zadnji gol. Val preide dvakrat v oster napad, v zadnjem se razbije pred vratmi sam.

Nismo vajeni take igre, zato ista ni vžgala precej navzoče publike. Kljub temu je nudila precej pristno in samo sportnega užika. Četa Vala garantira za lepe uspehe na tem polju. Sodil je g. Bizjak (»Edera«). Izkušen in rutiniran sodnik, zato je odveč vsaka pohvala. Občinstva precej. — S. R.

#### Hazena.

Tekom junija začne tečaj za sodnike hazene. Vse članice naj takoj javijo vse one, ki bi se udeleževale tega tečaja. Podrobnosti bodo objavljene kasneje.

— **Poziv:** Pozivajo se članice: »Magdalena« - »Magdalena Spodnja« in »Tabor« v Sežani da rešijo poslana jim pisma.

#### Društvena knjižnica:

Ustanovi se v doglednem času društvena knjižnica. Vse članice naj se še sedaj obrnejo za sportne knjige na S. U.

#### Sodniški izpiti:

Za 31. 5. javljani sodniški izpiti so morali opaziti radi odpopovanja učitelja. V nedeljski »Edinosti« (7. 6.) bo javljen dan in kraj izpitov.

— **Sestanek T. K.** Opozarjajo se vse članice, da pošljejo na ta sestanek, ki se bo vršil v nedeljo dne 7. junija ob 9. uri v dvorani Konsumnega društva pri Sv. Jakobu po dva pravomočna zastopnika. Radi važnosti sestanka naj nobena članica ne manjka.

— **Podsavci.** V svrhu boljše delovanja se v principu odobri ustanovitev podsavca za goriško in eventualno za Istro. Radi praktične izvedbe tega sklepa se bo vršil kasneje skupen sestanek z goriškimi članicami.

— **Burja - Adria Općine.** V nedeljo 31. maja se je odigrala na razsežnem vipavskem igrišču nogometna tekma med Burjo in S. D. Adria Općine. — Vreme je bilo še precej ugodno, le nekoliko kapljic dežja je prav primerno ohladilo ozračje.

Ko je ob 4. uri 15 min. zažvižgal sodnik začel, se človek sodil, da bo igra v resnici zanimiva. Napadalna vrsta Adrie je vodila žogo prav do vrat Burje. Trije ostri streli so bili po vratarju Burje lepo ubrani in s tem je bil končan prvi in skoro da zadnji napad Adria-šev za prvih 8ih minutah. — Nato je prešel zvezo žogo nap. vrsta Burje, ki je ostala odslej v premoči, toda igra je ostala precej neodločilna in mrtva. Prvi polčas je končal 0:0.

V drugem polčasu pa lahko rečemo, da ni bila žoga na prostoru Burje. Igra je bila nekoliko živahnija. Napadalna vrsta Burje je neprestano ogrožala vrata nasprotnika, »kateri pa je častno branil vratar.

V tem polčasu so naredili Burjaši 2 gola. Adriaši niso več mislili na napad; vse svoje sile so stavili v obrambo. S tem so dosegli, da je bil poraz minimalen. Z izidom 2:0 je dokazala mlada Adria, da ne spada med slabe čete, saj je Burja priznana že za precej močno četo. — Sodnik g. Stano Ferjančič od S. K. Nanos — dober.

Resnici na ljubo pa moramo povedati, da je začel zopet nekdo, ki ga s te strani že poznamo, z lahkimi petjem. Čemu, ko imamo toliko naših pesmi? Upamo, da se to ne ponovi. Slednjič bi priporočali predsedniku, da bi zahteval nekoliko več discipline. — Opazovalec.

— **M. D. »Tabor« - Sežana - M. D. »Višava«.** Konkonal. V nedeljo dne 31. maja se je odigrala na igrišču »Tabora« med Sežano in Stojami prijateljska revanšna nogometna tekma med 1. četo »Višave« in 1. četo »Tabora«, katera je izpadla 1:1. Opomniti je treba, da je četa »Tabora« igrala s 4. rezervami.

— **S. D. »Adria«** priredi v nedeljo 7. t. m. cestno dirko za društveno prvenstvo na progi: Općine, Prosek, Gabrovec, Komen, Stanjel, Dutovlje, Tomaj, Sežana, Općine, ključ nad Lonjerjem po bošketu k Sv. Ivanu. Pravico dirkati imajo vsi društveni člani. Čas za vpis k dirki je do 5. t. m. zvečer.

— **S. D. »Adria«.** Danes ob 20. uri izredna odborova seja v navadnih prostorih. Ker gre za zelo važne in nuje zadeve, je navzočnost vseh odbornikov neobhodno potrebna.

— **V nedeljo ob 5.30 zjutraj** trening hazene. Hazenašice naj pridejo točno in polnoštevno na igrišče.

— **Slovenski motociklisti.** V svrhu ustanovitve motociklističnega kluba ste naproseni, da javite čim prej svoj naslov odboru S. K. »Val« v Barkovljah. Istočasno ste tudi naproseni, da izrazite željo, kje naj bi se vršil prvi sestanek vseh slovenskih motociklistov. V interesu vsakega posameznika je, da se udeležimo tudi v tej panogi sporta, ki je zavzel v zadnjem času tudi med nami velik razmah. Prijave naj se naslovljajo na S. K. »Val«, Barkovlje 456.

— **S. K. »Val«** v Barkovljah priredi v nedeljo 21. t. m. medklubsko dirko na 100 km progi: Barkovlje, Kontovel, Prosek, Gabrovec, Sempolaj (razpotje), Gorjanska, Komen, Rihemberk, Dornberg, Batuje, Selo, gostilna Rebek, Sv. Kriz-Cesta, Aj-

dovščina, Vipava, Manče, Čehovini, Kobdilj, Kopriva, Skopo, Dutovlje, Kreplje, Dol, Repentabor, Općine, Prosek, Kontovel, Barkovlje. Odhod in cilj pri Pogorelcu na Greti. Vsi oni, ki nameravajo vpisati svoje dirkače, so naproseni, da javijo ime na vsaj do 15. t. m. na naslov S. K. »Val«, Barkovlje 456.

### Iz tržaškega življenja

— **Nesreča z granato.** Radi otroče ne previdnosti se je včeraj popoldne pripetila v Sepuljah na Krasu nesreča, ki bi skoro imela zelo usodne posledice. 12-letni Vikt. Švab, stanujoč v hiši št. 19, je iztaknil v zemlji blizu domače hiše majhno granato. Ne zavedajoč se, kako nevaren predmet ima v rokah, se je deček igral na domačem dvorišču z granato in jo metal ob zid, misleč, da se bo razbila in da bo potem videl, kako je sestavljena od znotraj. Pri tej nevarni igri je bil navzoč tudi 11-letni sosedov sin Fran Vitez; ta je hotel granato odpreti na drug način; pričel je brezskrbno tolči z njo po kamenu. Tedaj se je zgodilo, kar je bilo neizogibno; granata se je nenadoma razletela s silnim pokom in njeni drobci so nepredvidenu dečku strašno razmesarili desno roko; odtrgali so mu tudi tri prste. Sicer pa deček k sreči ni zadobil dugh poškodb in tudi njegov tovariš je ostal nepoškodovan. Domači so malega ranjenega za silo obvezali ter ga prepeljali najprej v Sežano, kjer je dobil prvo zdravniško pomoč, nato v tukajšnji bolnišnico, kjer so ga sprejeli v kirurški oddelk. Zdraviti se bo moral kake tri tedne.

— **Obupen korak mlade vdove.** V svojem stanovanju v ul. Rigutti št. 3 je včeraj predpolodne skušala končati z življenjem 26-letna vdova Pavla Vecchiet, dninarica v tovarni jute pri Sv. Andreju. S tem namenom je v času, ko je bila sama doma, odprla pipo plinove napeljevala v kuhinji, sedla k mizi in čakala, da ji napoči poslednja ura. Okoli 11. ure, ko je mati Vecchietove vrnila domov, je našla hčer že nezvestno. Na njeno prestrašeno vpitje so prihiteli ljudje iz sosednjih stanovanj in nekdo je obvestil o dogodku resnično postajo. Zdravnik, ki je kmalu potem dospel na lice mesta, je Vecchietovo po prvi pomoči dal prepeljati v mestno bolnišnico, kjer so jo sprejeli v zelo nevarnem stanju. Ni znano, kaj je mlado vdovo privedlo do obupnega koraka. To bo bržkone razvidno iz pisma, naslovljenega na njeno starejšo sestro, ki je bilo predano orožnikom.

— **Nevaren padec.** Pri igri v domačem vrtu je 6-letni Karel Zoržut, stanujoč v Rojanu - Scala št. 321, včeraj popoldne

padel z zida, visokega par metrov, ter si pri tem zlomil desno roko; razen tega se je še precej hudo pobil po glavi. Mati je prenesla malega ponesrečenca v mestno bolnišnico, kjer se bo moral zdraviti kake tri tedne.

### Iz tržaške pokrajine

— **Postojna.** (Ponovni napadi podesnih prepečev v Postojni.) V nedeljski številki Vase lista smo poročali o posledicah, katere rodijo izzivanja in dejanski napadi naših znanih nasilnikov.

Namen strogo objektivnega poročila je bil le svarilo, kar pa niso hoteli tukajšnji gospodari ulice upoštevati, vsled česar bomo njih delovanje opisovali točneje.

V nedeljo, med osmo in deveto uro proti večeru sta bila dejansko napadena gg. Miro Vitič in Maks Seber ml. od gg. Maffeja in Tribussona. V sled energičnega nastopa g. Vitiča so bili napadalci kakor tudi napadena zaslišani na orožniški postaji. Napadalec sta bila — seveda izpuščena.

Dovolimo si vprašanje na gosp. izrednega komisarja postojnske občine, kaj namerava storiti v varstvo tako ogroženih občanov, za kar je kot tak odgovoren. Mi hočemo, da nas zaščitite pred temi ljudmi. Zelo dvomimo, da je le davčni vijak in bič policijskega nasilja edino, kar smemo poznati. Znan nam je tudi zakon, katerega izvajanje zahtevamo!

K opazkam Maffeja in Tribussona, naj gremo v Jugoslavijo, moramo pripomniti, da je tu zemlja naših pradedov, katere ne zapustimo tudi ako pride nad nas kaj hujskega kakor sta Maffej in Tribusson.

— **Prepovedana sportna tekma.** Poročali smo, da se je imela vršiti na binkoštno nedeljo in v ponedeljek nogometna tekma med teledruštvom »Postojna« in sportnim društvom »Adria«. Nameravano tekmo je preprečil g. občinski izredni komisar. G. komisar naj si zapomni, da je prostor, kjer se je imela vršiti tekma, last občanov postojnskih, — to je starišev nogometašev teledruštva »Postojna«. Razlogi, katere je g. komisar navedel kot vzrok — so smešni za tako resnega moža. Razširja se govornica, da je izjavil predsednik tuk. fašja dr. Stecker, da ne bosta nikoli več tekmovali na označenem prostoru dve slovenski društvi. Mogoče je to v zvezi z odpovedjo rabe prostorov — vsaj vidi se tako, kaj ne g. komisar? — Na svidenje!

### Vesti iz Istre

— **Herpelje.** Pevsko društvo »Ilirija« nastopi v nedeljo 21. junija v Herpeljah z velikim in izbranim programom, pod okriljem »Godbenega društva«. Na sporedu so zaslopni starejši in mlajši skladatelji s svojimi najboljšimi proizvodi. Bratska društva iz Herpelje in okolice so naprosena, naj opuste za ta dan morebiti nameravane prireditve, in so vabljene na koncert »Ilirije«. Ob odmorih svira godba »Godbenega društva«, ki sodeluje v prijaznosti. V kratkem bo objavljen program.

## Vesti z Goriškega

— **Nova srednja šola v Gorici.** Pretekli teden se je mudil v Gorici nadzorništvo ministrstva za narodno gospodarstvo cav. uff. dr. Simioni. Po svojem prihodu v Gorico se je dr. Simioni podal na goriški magistrat, kjer se je razgovarjal z županom sen. Bombigem o spremembah dosedanje trgovske šole v trgovski zavod, ki bi odgovarjal našim prejšnjim trgovskim akademijam. Posebno značilna za ta novi srednješolski zavod je okolnost, da bo imel dva oddelka. V enem iz teh oddelkov se bo pripravljalo in vzgajalo trgovski naraščaj, v drugem oddelku — edinem take vrste v celi Italiji — pa se bodo pripravljali in vzgajali bodoči občinski tajniki.

Novi trgovski zavod bo obstojal iz enega pripravljalnega razreda in štirih letnikov. Po z uspehom dokončanih študijah bodo imeli njegovi obiskovalci pravico do naslova trgovski, industrijski ali aktuari izvedenec in računovodja (ragioniere) in se kot taki lahko vpisujejo v seznam računovodij (albo deli ragineri) ali pa bodo lahko nadaljevali svoje študije na eni iz visokih trgovskih šol v dosegu doktorske diplome. Pa tudi dosedanja dvoletna trgovska šola bo menda še nadalje obstojala za one, ki bi radi v najkrajšem času prisli do kruha, ker jim njihove gnotne prilike ne dovoljuje daljšega študija. Ti poslednji dobe, kakor znano, po končanih dvoletnih študijah pravico in diplomiro trgovskega računovodje (computista commerciale).

Ker se ni izšel tozadevni kr. odlok s katerim se ustanovlja ta novi zavod, niso še natančno znani pogoji za vpis. Zato se za danes omejujemo samo na gorenje podatke. Že sedaj pa opozarjamo slovenske stariše zlasti na oni oddelk na ustanavljanjem se zavodu, ki bo služba občinskega tajnika ena iz jako uglednih pod italijanskim občinskim zakonom je namreč služba občinskega tajnika ena iz jako uglednih in tudi zelo dohodnih upravnih služb, za katero pa se zahteva tudi dobra in temeljita predzobrazba.

— **Prijava trgovskih trdki goriški trgovsko-obrtni zbornici.** Roč za prijavo trgovskih trdki

goriški trgovsko-obrtni zbornici je podalšan do 15. t. m. One trgovske trdke, ki se niso še prijavile, naj torej čimprej, ker drugače zapadejo kazni, ki jo predvideva čl. 70. kr. odloka-zakona od 8. maja 1924 št. 750. One trdke, ki niso še prijele definitivnega potrdila o izvršeni prijavi, naj ga čimprej dvignejo pri zbornici.

Istotako je tudi podalšan do 15. junija t. m. rok za vpis v volilni imenik trgovsko-obrtnih zbernice. Kdor iz oprijavečencev se ni še vpisal, naj to naredi čimprej.

— **Goriška porota.** V ponedeljek je pričela v Gorici porotna obravnava proti 51-letnemu Petru Bolzan iz Romansa, obtoženemu radi kvalificiranega umora, ker je dne 7. marca 1924. s tremi streli iz revolverja ubil na cesti med Romansom in Zagradom mlekarja Antona Postir iz Romansa.

Iste dne je obtoženec prisilil Postirjevega vajenca Ivana Spontona, da mu je na postaji v Zagradu izročil eno posodo za mleko, češ da mu je njegov gospodar pred dnevi izmačnil eno tako posodo. Vajenec je to nemudoma naznanil svojemu gospodarju, ki je ves razkačen šel iskat obtoženca, da mu povrne nasilno odvzeto posodo. Postir in obtoženec sta se srečala na cesti med Zagradom in Romansom in Postir je zahteval, da mu Bolzan povrne posodo. Ker je med obema že dolgo vladalo napeto razmerje, povzročeno od nevoščljivosti, zavisti in medsebojni konkurenci, sta si bila možakarja kaj kmalu v lašeh. Navzočni Postir je vajenec je hotel oba nasprotnika ločiti in pomiriti, toda v istem trenutku je Bolzan nekoliko odstopil ter potegnil iz žepa samokres. Postir se je ves preplašen skušal sčrti za občestni kamen ter je milo prosil nasprotnika, da naj nikar ne strelja. Ali Bolzan se ni dal omehtati in je oddal prvi strel, pod katerim se je Postir zgrudil ranjen na tla z besedami: »Zbogom! Me ubije!« Nato se je Bolzan približal svoji na tleh ležeči žrtvi in je oddal v njo še dva strela z besedami: »Evo, tu imaš! Sedaj grem zadovoljen v ječo!« In zares, Bolzan je zbežal preko polja in se je še istega dne javil orožnikom v Zagradu z besedami:

»Brigadir! Sem ustrelil Postirja! Odvedite me v zapore!« Medtem pa so smrtno-nevarno ranjenega Postirja prepeljali v tržaško bolnico, kjer je kmalu po svojem prihodu izdihnil.

V ponedeljek sta bila po sestavi porotne klopi in prečitaniu obtožnice zaslišana obtožena in zasebna stranka Katarina Postir. V torek so bile zaslišane mnogostevilne priče in je bilo prečitano mnenje izvedencev.

Popoldne je državni pravdnik zagovarjal obtoženo, nastopil je tudi zagovornik civilne stranke. V sredo popoldne je nastopil branilec obtoženca avv. Zernaro. Zvečer je bila razprava zaključena in porotniki so se umakili v posvetovalnico ob 18. uri. Ob 20.30 je bila proglašena razsodba: Obtoženec je obsojen na 3 leta in 1 mesec ječe, na globo 360 lir, poravnave pravnih stroškov in na plačilo odškodnine zasebni stranki, ki se še določi.

— **Radi razpečavanja ponarejenega denarja.** Po nalogu goriške sodnje so orožniki zaprli Josipa Furlanica, ki je bil svoječasno obsojen na dva meseca zapora radi razpečavanja ponarejenega denarja.

— **Za vojne invalide.** Narodno združenje za pomoč in zaščito pohabljenec in invalidov je svoječasno ustanovilo lastno zastopstvo pri goriškem odseku vojnih invalidov in via Morelli št. 26 prilitečje. Tja se lahko obračajo vsi pohabljeni in invalidi, ki potrebujejo pomoči bodisi za svoje še vedno nerešene zadeve in prošnje, ali pa pri prošnjah za proteze, zdravniške ogleda, zdravila i. t. d. Razen tega dobe vojni invalidi brezplačno zdravniško pomoč in zdravlila v slučaju bolezni, nastale od posledic ran ali pa v slučaju bolezni, ki so v zvezi z ono, radi katere jim je bila priznana pravica do pokojnine.

— **V valčvih Soče.** V ponedeljek zjutraj so zagledali delavci trdke Brunner, ko so dvigali zapornice pri električni centrali, v vodi mrtvo truplo približno 30 let starega moža, oblečenega v delavsko obleko. Dosedaj se še ni posrečilo dognati njegovo identiteto.

Ni ravno izključeno, da bi utopjenec bil Ivan Kavs iz Soče št. 132, ki je dne 24. maja izginil neznanomok, čigar verižico in prstan pa so našli na bregu Soče, vsled česar se splošno domneva, da se je vrgel v Sočo. Je sicer malo neverjetno, da bi bilo prilo njegovo truplo iz daljne Soče neopazeno po Soči do Podgore, vendar docela izključeno to ni, ker je Soča v poslednjem času zelo narasla.

### Zveza prosvetnih društev

— **Ozeljan.** Proslava dvajsetletnice »Bralnega in pevskega društva« z veliko vrtno veselico se bo vršila dne 7. junija ob 4 popoldne na vrtu g. Jožefa Spacapan na Otavi.

Za ta slavnostni dan si je naše neumorno društvo izbralo lep bogat spored z vsakovrstnimi točkami in zraven tega moramo pripomniti, da bodo sodelovala tudi druga bratska društva iz bližnje okolice in, kar najvažnejše, tudi »Dramatsko in glasbeno društvo« iz Gorice.

Naše društvo je bilo ustanovljeno leta 1905. Z vneom in ljubeznijo smo se ga oklenili zavedni Ozeljani in Smihelci ter takoj zastavili plug v trdo ledino. V njo smo vsejali zdravo seme, iz katerega je pognalo mladiko, ki je rodila sad že prvo leto. Pridno smo gojili in negovali to mladiko, tako da je rodila čim dalje lepiši in boljši sad.

Toda svetovna vojna ji ni prizanesla, morala je podleči. Njeni gojitelji so morali daleč po širokem svetu in ni ga bilo človeka, da bi ji rešil življenje. Nič več ni cvetla in ne sadu rodila, manjkalo ji je delavcev. Tako je 4 leta prespalo društvo žalostno dobo. Ko pa smo se vrnili njeni ljubitelji na svoje domove, smo ga spet oživili in se ga z večjo ljubeznijo oklenili, tako da je pognalo nove mladice in vsako povojno leto po dvakrat rodile zdrav in sočen sad.

Letos pa ob dvajsetletnici njenega življenja je ta mladika rodila izvanredno velik in sočen sad, katerega vsi občudujemo in s ponosom gledamo vanj.

Zatorej pridite vsi 7. t. m. v Ozeljan, da vidite in poskusite sad, katerega je rodilo dvajsetletno drevo.

#### LOVSKA RAZSTAVA V GORICI

Slovenski časopisi so priobčili že več članov o tej veleznanimi razstavi, a pogrešamo do sedaj podatkov o njeni veliki važnosti za vso Julijsko Krajino in morda za — vso Italijo. Kot je znano, je v starih pokrajinah Italije lov prost (caccia libera); kdor ima orožni in lovski list, sme loviti, kadar in kjerkoli se mu ljub. Ker so v starih pokrajinah po večini izginili zajci, jerebice, srne in druga divjadina, se zabavajo »lovci« s tem, da streljajo na vse, kar nosajo dlako in perje. Nočemo poudarjati, da to ni lov kot ga gojimo mi, lovci po božji milosti ki se ponasamo, da smo pravi učenici sv. Huberta. Najprej bomo povedano, da lov ni za vsakogar: daj čmetu lovsko puško v roko, pa bodi prepričan, da bo zanemarjal plug in brano, kosi in spr. Morda nas kdo vpraša, kakšne koristi je lov pod zaščito starega lovškega zakona. V to svrhu naj navedemo nekoliko statističnih podatkov. **Lovska zakonpina** znaša samo za Julijsko Krajino letnih 750.000 lir, ki se stekajo v občinske blagajne, s katerimi smejo razpolagati in ki olajšujejo davčno breme. Poleg tega vzdržujejo zakupniki 733 lovskih čuvav, ki s svojimi družinami vred živijo od plače, ki jo dobivajo za svojo službo. Ažo se odpravi stari lovski zakon, izgubijo občine onih 750.000 lir in 733 družin bo pove-

#### PODLISTEK

V. J. KRIZANOVSKA:

(71)

## Moč preteklosti

Roman v treh delih.

Iz ruščine prevedel Ivan Vouk.

Stopil je k postelji ter si previdno ogledal Pavla Borisoviča in Valerijo.

Vezi prošlosti ju trdno drže, ker pa nista takrat napravila zločina, ampak se samo udala samostnemu brezumju, v kar so ju zapeljale strupene novjave, s katerimi je tu vse ozračje prepojeno, upam, da ju osvobodim in rešim. Mlada deklica se je zastrupila; no, k sreči ni bila doza tako velika, da bi jo takoj umorila, ampak je samo v letargiji; njen organizem pa je docela izčrpan in prišla sva še o pravem času.

Gospod Zerald je vzel iz skrinje droben srebrn kozareček ter ga do polovice napolnil z rdečo tekočino in dodal nekaj kapljic neke brezbarvne tvarine. S pomočjo Diomida Petroviča je razklenil Valerijine zobe in ji vli v ustna vsebino kozarčka. Telo Pavla Borisoviča je bilo zelo na poti tej proceduri, vendar pa se je vse dobro posrečilo: ko je tekočina izginila v Valerijino grlo, je njeno telo vztrepetalo kakor od

mučne bolečine, nato pa je nepremično obležalo. Vkljub temu precej silnemu krčevitemu gibanju, ni Val

šalo število brezposelnih ljudi. Vprašajte nadežje, koliko krmarijev si je pomagalo na deželi pri "zadnjih pogonih", ko se lovci zbirajo, da se v veselje družbi okrepčajo po naporni celodnevni hoji. — Ako zajci ogledajo trte in mladice drevje, ako "poberejo" mladi grah in fižol, ako srušajo brusi svoje rogle ob mladih smrekah in macesnih, ima vsak posestnik pravico do odškodnine. Ako se v starih pokrajinah pojavi redki zajec, je vsa vas na nogah in jo ubere za redko divjačino in tak pogon napravi na njivah in nasadih več škode kot bi jo napravilo 100 zajcev; oškodovanci pa v takem slučaju nimajo prav nobene pravice do odškodnine. Dognano je tudi, da je hektar zemljišča, kjer se nahaja kaj divjačine, 7 8 lir več vrednosti kot pa tam, kjer je ni več, oziroma kjer je lov prost. Lovišča predstavljajo pod zaščito starega lovskega zakona ogromno narodovo premoženje, katero moramo varovati in ohraniti!!! K temu bo pripomogla lovska razstava v Gorici od 6.—20. septembra t. l. v Gorici.

Važnost te razstave pripoznava vsa Italija z moralno in denarno pripomočjo. Poljedelsko ministarstvo je v to svrhu nakazalo 25.000 lir, pokrajnska uprava v Vidmu 15.000, mesto Gorica 25.000, osrednje gozdno ravnanstvo v Rimu je obljubilo 5.—10.000 lir, trdža Brunner da na razpolaganje ves stavbnih materialov v približni vrednosti 25.000 lir, lovske zakupniki bodo prispevali z 10.—20% letne zakupnine. Vsi denarni zavodi v Gorici in po deželi so obljubili znatnih prispevkov, tako da je razstava zagotovljena. Da se pokrijejo vsi stroški, ki so preračunjeni na približno 200.000 lir, bodo prispevale tudi zainteresirane občine na ta način, da bodo za eno leto plačale 20 do 25% svojih dohodkov na lovske zakupniki. Odbor ima nalog, da še posebej in osebno nabira te prispevek od županov, in bo v prihodnjih dnevih začel s tem nabiranjem.

Kako dalekosežna pomena je ta razstava, dokazuje dejstvo, da so mnogi senatorji, poslanci in drugi odlični sprejeli častno odobornost — med njimi poslanec dr. Besednjak — in da je Nj. E. Mussolini z navdušenjem sprejel častno predsedstvo. Pričakovati je torej, da se zakon o zakupnih loviščih raztegne na vsa Italijo in k temu bo v veliki meri pripomogla ta lovska razstava, ki bo prva te vrste v celi Italiji.

Povedati moramo tudi, da to podjetje obsega vsa Julijsko Krajino brez razlike narodnosti in da ima razven tega plemenit namen napraviti velik korak naprej do zblizanja in medsebojnega poznavanja obeh narodnosti. Mi pa smo bili vedno pripravljeni ponuditi sodelovanje ital. narodnosti roko v spravo in složno sodelovanje, pa bočemo o tej priliki zopet dokazati, da smo kulturni ljudje tudi v gojitvi lova in lovskega sporta.

## Znanost in umetnost Izrabljanje zemeljske gorkote

Devetnajsto stoletje pomeni v kulturnem razvoju človeštva pravi mejnik. Dvoje iznajdb je poglaval napredek v tehniki silovito napredek. Ti dve iznajdbi sta: izumitev parnega stroja in izrabljanje električne energije. Naše stoletje pa se začneja v znamenju bencinskih motorjev.

Vse te iznajdbe slone na principu prenosa energije. Znak energije pa je toplota. Do gorkote pridemo potem trenja ali gorenja gorljivih tvarin. Razen te toplote imamo še solarno toploto in toploto naše zemlje.

Človeški um se je do sedaj naučil izrabljati večinoma toplotno energijo gorljivih predmetov, kakor je les, premog, petrolej. Le v našem delu se izrabljajo danes vodne sile, ki se dajo izpreminjati v električno in toplotno energijo.

V splošnem pa moremo trditi, da so v naravi ogromne sile in energije, ki so še povsem neizrabljene. K tem silam spada brez dvoma toplota, bodisi solčna, bodisi ona naše zemlje. Ze davno je znano, da je notranjost naše zemlje vroča. Po Kant-Laplacevi teoriji o postanku sveta je bila naša zemlja nekoč žareča krogla kakor recimo sonce. Polagoma se je zemlja ohlajevala od zunaj navznoter in napravila se je hladna skorja, ki je tista plast zemlje, po kateri hodimo in ki nam rodi. Ta skorja je v primeru z debelostjo zemeljske krogel zelo tanka.

Torej naša zemlja je v notranjosti vroča in sicer je jedro brzkone raztopljena vroča masa. Ni čuda, če se znanstveniki pečajo z mislijo, kako bi se dala zemeljska toplota izrabiti. Če se zdi na prvi pogled izrabljanje zemeljske gorkote nekaj nemogočega, je treba pomisliti, da se je marsikaj zdelo nemogoče, kar je danes že dejstvo. Pomislimo samo na razvoj letalstva in radiotelegrafije.

Torej da se povrtno k stvari, se vprašamo, na kakšen način bi se dala izrabiti energija, ki leži v gorčnem podzemlju? Vse življenje na zemlji, vsa gibanja na zemeljski površini, tekoče in gibajoče se vode (izvzemši plimovanja), valovanje vetrov, prav vse izvira iz energije sonca, ki je oddaljeno od naše zemlje 150 milijonov km. Gorkota naše zemlje pa leži jedva 5 km pod nami. Zakaj bi bilo torej tako nemogoče izrabljati to "bogastvo"?

Simpleksni tunel je dolg 20 km. Zidali so ga 7 let in stal je 50 milijonov frankov. Takšen tunel bi morali vrtati navpič v zemljo, kar je seveda težje. Vendar pa bi zadostovala globina 5 km. Najglobljejši rovi, ki so jih do danes v zemljo vrtali, znašajo do 2000 m pod zemljo. Zatorej je tudi mogoče napraviti luknjo 5 km globoko. Kakšna je toplota v tisti globini, ni mogoče natančno in z gotovostjo določiti. Če vzamemo, da se za vsakih 30 m dobi toplota za 1 stopinjo, bi prišli pri 5 km globine do 160 stopinj toplote. Treba pa je upoštevati, da narašča postopno tudi zračni tlak. V omenjeni globini znaša kakih 2 atmosfere. Vrelišče vode pri 2 atmosferah se nahaja pri 120 stopnjah. V globini 5 km ostane torej toplotni prebitok kakih 50 stopinj. Ta prebitok bi se uporabljal za izparavanje vode. V takšen rovi bi mogli torej napeljati vodo, ki bi se tako močno ogrela, da bi začela naglo hlapeti. Paro je treba napeljati ven, pa imamo energijo, ki bi se dala uporabiti za pogon strojev.

V principu gre za to, da se v globini izkoplje velika luknja, kjer bi se nabirala para. To bi bil nekakšen podzemeljski parni kotel. Do tega kotla vodi rovi, ki bi bil napravljen v več kolonah. S pomočjo sesalke bi v ta rovi napeljali vodo. Padec te vode bi se dal v kolonah izrabiti, kakor izrabljamo recimo rečne vodne sile. Tako bi že ta voda gonila vodne turbine, pozneje pa, ko bi se voda ogrevala, bi že para gonila parne turbine.

Spodaj v onem velikem parnem kotlu, kjer bi imeli temperaturo preko 150 stopinj, bi se nabirala para, ki bi jo napeljali po drugem rovu na zemljo. Ta para ki bi neprestano dohajala, bi se dala vsestransko uporabiti,

torej kot grejoče sredstvo, recimo za centralno kurjavo celega mesta in za pogon parnih strojev.

Množina energije bi seveda odgovarjala množini vode, ki bi jo dnevno spuščali v prvi rovi. Recimo, da bi se vsako sekundo segrelo 10 kubičnih metrov vode na 160 stopinj, potem bi znašala dnevna vrednost energije 70 tisoč tonelov premoaga. Če pomislimo, da porabi vsa Svica 9000 tonelov premoaga na dan, tedaj je razvidno, da bi se dalo s tako napravo zalagati velikanska mesta in velike kraje s toplotno in pogonsko energijo.

Taka naprava bi bila podobna umetnemu vročemu vrelcu. Vroči vrelci pa se ponekod že izrabljajo v gonilne in druge svrhe. Ze ta primera nam dokazuje, da je izrabljanje zemeljske toplote mogoče.

Seveda je treba napraviti proračun, koliko bi stala takšna naprava. Če računamo 10 zlatih mark za tonelato premoaga, tedaj bi znašala vrednost dobljene energije 3/4 milijona mark. Recimo, da bi znašali stroški za napravo 600 milijonov mark, plačevanje obresti, amortizacija in vzdrževanje naj bi stalo 500 tisoč mark dnevno. To je sicer velika številka, toda če pomislimo, da porabi samo Nemčija letno 2 milijardi mark za premoag, tedaj pridemo do sklepa, da bi bil gorenji način izrabljanja vendar vsaj za petino cenejši nego premoag.

To so za sedaj samo fantazije, četudi znanstvene. Važno besedo bodo pri tem imeli geologi. Pomisliti je treba, da ni naraščanje toplote v notranjosti zemlje povsod enako. 30 m za 1 stopinjo ne velja za vse kraje. Na nekaterih krajih narašča toplota veliko hitreje nego po eno stopinjo na 30 m. V takih krajih bi seveda naprava manj stala, ker ne bi bilo treba vrtati take globine. Takšni kraji bi bili v bližini ognjenikov.

Tudi tehniki bi imeli razne pomisleke, ali se da takšen načrt tudi praktično izvršiti. En ugovor bi bil recimo ta, da ni mogoče delati pri 160 stopinjah. Kako naj torej delavci izvrše dela v podzemlju pri tako veliki temperaturi? To je sicer tehten ugovor, toda že zopet je treba poudariti, da je človeški um že več takozvanih "nemogućnosti" premagal. Tako recimo niso mogli potapljači v globine morja. Meja je bila 30 m pod morsko gladino; danes pa zamorejo potapljači že preko 100 m, globoko v morju delati. Vsa dokazovanja o "nemogućnostih" vodnem tlaku se niso obnesla. Praksa je premagala teoretično nemogućnost.

Velika toplotna energija, ki leži v osrčju zemlje neuporabljena, se bo v bodočnosti človeku odprla. Treba je pomisliti, da ni daleč čas, ko bo začel premoag primanjovati, a konsum bo stalno naraščal. Pričakovati je tudi, da se bo človeški rod v nekaj pokolenjih silno pomnožil. Svetu bo grozila preobljudečnost. Kako naj zemlja preživi pomnoženo prebivalstvo, ako se ne izrabijo novi zakladi energije?

Potreba bo morda že v nekaj desetletjih silila naše vnuke, da bodo začeli vrtati zemljo v svrhu izrabljanja njene gorkote.

## Gospodarstvo.

### BOLGARSKO ZADRUŽNIŠTVO.

Kakor povsod, tako je bilo tudi v Bolgariji ljudstvo izročeno na milost in nemilost oduhu.

Ako je kateri kmet v katerikoli državi kaj pretrpel, moramo reči, da si naša Istra in Bolgarija v tem pogledu lahko dasta roko.

Ako zasledujemo gospodarski razvoj te male države, vidimo da so bila pota bolgarskega kmeta dokaj težka. Posebno po osvoboditvi Bolgarske izpod turškega jarma je občutila Bolgarija veliko pomanjkanje denarja. "Denarja ni, kako naj živim in delam," je tožil kmet. Moral se je zateči k oduhu po denar in plačevati zanj ogromne obresti. Ni bilo redko, da je kmet dal 200—300% obresti. Četudi je kmet pod temi pogoji prodal celo letino, ni mogel zmagovati tako težkega bremena. Če je hotel živeti, se je moral spet zadolžiti. In tako je rastele dolge vrste dolga, katerega so občutili skozi dolga leta in katerega sledovi se poznajo še danes.

Se v večjo bedo je potisnilo bolgarskega kmeta leto 1877—1878. Takrat namreč hitro po osvoboditvi so se začele turške družine izseljevati. Bolgari so planili na posestva. Meščani so kupovali hiše in posestva. Kmetje so kupili zemljo, in to več kot so jo mogli obdelati. Spremenili so jo v obširne občinske pašnike.

Ta tako veliki in močni gospodarski preobrat pa je imel marsikatero slabo stran. Kmet je prodal svoj inventar, da je zamoget kupiti koso zemljo, ali pa si je izposodil denar po takrat običajnih obrestih.

Ni bilo to zgolj iz ljubezni do lastne grude, ampak tudi sovraštvo do svojih tlačiteljev je gnalo kmeta do tako nepremišljenih dejanj. Samo ako pogledamo denarni promet, ki je nastal v tej dobi, se moramo čuditi nad negospodarskim ravnanjem. Statistika je izkazala 102.158.237 piastrov, to je skoro 24 milijonov predvojnih lir.

V tej dobi je kaj cvelelo odušstvo. Obresti 20—30—50% so bile nekaj kaj navadnega, pa tudi obresti po 100—300% niso bile nič redkega.

Odušstvo je bilo v tej dobi tako močno, da so imeli odušerhi po statistiki Jekimova iz l. 1901. v 50 okrajih nič manj kot 300 vasi popolnoma, 450 po večini in okrog 200 deloma v svojih rokah. To je bila strahovita statistika.

Ni pa še popolnoma izginilo odušstvo. Se kraljuje, a ne več v taki meri kot prej. Pot so jim zastavile hranilnice in posojilnice, katero so dobile v Bolgariji največji odmev in razumevanje med kmeti. In to ne brez vzroka. Kajti ako pomislimo, da je odušer zahteval poleg velikih obresti tudi gotove provizije in še druge ugodnosti, in da si je izbral za sodelost roka takšen čas, ko kmet ni imel denarja, mu je bilo lahko pritisniti na kmeta.

Vse, kar je kmet obdelal na njivi in pridelal, je bilo last odušera.

Leto 1907. je bil dan novega dela v Bolgariji. Kmet je videl blagodejni upliv hranilnic in posojilnic ter se jih je oklenil z vso verno.

V tej dobi zapazimo na Bolgarskem že okrog 700 zadrug po vzorcu Raiffeisen. To število se je leto za leto večalo, tako da je v letih 1920.—22. že doseglo njih število 2500, in sicer najrazličnejših zadrug.

Vse kmetijske zadruge so danes včlanjene v močnejše organizacije — Centralni zvezi — katere je počasi absorbirala generalno zvezo, ustanovljeno 1907. od 200 zadrug in "kmetijsko skladišče za nakup in prodajo na debelo", ustanovljeno leta 1919. od 100 zadrug.

Ta centrala ima svoje tovarne, ki se pečajo z mlinarstvom, pridelovanjem tobaka, in druge tovarne za izdelavo različnega olja. Centrala oddaja svojim članicam olje sol.

petrolej, oblačila, kmetijsko orodje ter druge potrebščine.

Ta zveza je leta 1920. izvozila za 89.321 ton najrazličnejših žit proti 77.929 tonam izvozenih od trgovcev.

Leti 1901. in pozneje so zadruge skoro izključile trgovce od izvoznicarjev, kakor nam priča predavanje, ki ga je držal Cvetko na 3. mednarodni konferenci dela.

Iz tega vidimo, kako daleč je dospela zadruga organizacija na Bolgarskem.

Bolgarsko zadrugništvo je šlo svojo zmerno pot in dosežilo že leta 1911. 17. decembra z zakonom o reviziji zadrug svoj cilj v Centralni zadrugi banki, ustanovljeni od Narodne banke in kmetijske banke za Bolgarijo.

Vidimo razvoj in uspeh zadrugne misli na Bolgarskem.

Leta 1920. je imela zadruga banka 993 zadrug kot rednih članic.

Ta narod, ki je bil mučen in ponižan od Turka, si je znal dati ognjišče svojega gospodarskega snovanja.

**TRŽAŠKA KMETIJSKA DRUŽBA V TRSTU**  
ulica Torre bianca št. 19 in ul. Raffineria št. 7  
ima v zalogi:

Vinogradniške potrebščine: žveplo, dvakrat rafinirano in ventilirano, preiskušeno z 99,57% čistosti.

Modro galico, angleško v vrečah po Lir 2.80 kg, angleško v sodih po Lir 3.— kg.

Skroplilnica, znamke "Ferraris", sistem "Vermorel", originalne "Vermorel" nam dosepejo prve dni te tedna.

Zveplalnica, ročne in nahrbtnne.

Kose "Merkur", po Lir 15.30, 15.75 in 16.25, kose raznih znamk, po Lir 10.— do 12.— kose; Za večja naročila popust.

Umetna gnojila: 14-18% superfosfat, 40% kalijeva sol, čilski soliter.

Semena trav nemškega izvora, detelje triletnje, inkarnatne in lucerne.

Semena jesenske repe okroglice, po Lir 12.— kg, špinace po Lir 6.50, vse vrste poljskega, vrtnega in cvetličnega semena.

Sape, okoličanske istrske in kraške raznih mer in velikosti, so ravnokar dospeli. Oni, ki so jih naročili jih lahko dvignejo v enem ali drugem skladišču.

Pravi nemški biserin zdravilo za spolovili obolelo živino je ravnokar dospel.

## DARovi

Mesto cvetja na svežo gomilo pok. Ivana Sapla iz Sturij daruje g. I. R. Lir 100.— "Sol-skemu društvu". Srčna hvala!

Makuc Marij, Volčjadraga 143 daroval mesto vena na krsto prijatelju in botru Alojziju Kodernac 50 lir za "Solako društvo" v Trstu in 50 lir za obrtno šolo v Vrtojbi. Denar hrani goriška uprava.

## Borzna poročila.

DEVIZE Amsterdam od 990.— do 1010.— Bol-gija od 120.— do 122.—; Pariz 128.— do 124.— London od 120.— do 120.50; New York od 25.65 do 24.55; Španija od 358.— do 362.—; Svica od 476.— do 480.—; Atene od 41.— do 43.—; Berlin od 590.— do 593.—; Bukarest od 11.50 do 12.25; Praga od 71.50 do 74.—; Ogrska od 0.0340 do 0.0350; Dunaj od 0.0345 do 0.0355; Zagreb od 41.— do 41.40.

VALUTA: Avstrijske krome od 0.0345 do 0.0355 dinarji od 40.50 do 41.20; dolari od 24.60 do 24.80 novci po 30 frankov od 96.— do 98.— fant ster-ling od 120.— do 120.40.

Benečijske obveznice 76.—.

## MALI OGLASI

**PRVA SOLA** krojenja, šivanja, vezanja in modisterija odpre dne 8. junija redne večerne tečaje v Via Lavatoio 5 prvo nadstropje. Ravnateljica Tiny Donda Klampfer. 739

**KRCMAR** z dobrimi spričevali, kavcijo in poznanjem okoliša Molino a vento — Roccol se sprejme pod ugodnimi pogoji. Nastop takoj. Pojasnila daje Tomašič, Caprin 4. 740

**PRILOKA!** Skladništvo, Ulica Carducci 22. Veli-ka izbira kuhinjske posode po najugodnejših cenah. 734

**BABICA** diplomirana se priporoča. Via Madonna 10/II. 732

**HISICO**, majhno, kupim za L 6 do 7.000. Po-nudbe pod "Hisica" na upravnistvo. 733

**TEHTNICA** decimalna, postavljena na trež-nem vozičku, dvigne 1500 kg, se prodva v Via Cavana 14, urna. 736

**V PRVAČINI**, blizu železniške postaje, v pri-jazni legi, nudí penzion po zmernih cenah. Naslov pri upravnistvu. 737

**SIDECAR** Standard 10 H.P. v popolnem stan-ju, z elektr. lučjo, klaksonom, amperjem, kilometersko in hitrostno mero, zadnjo svet-iljko, se radi odhoda prodva za L 7000. Zga-njarna Bazovica 93. 738

**17 LETNO DEKLE**, zdravo, močno, dovršilo 6. razred, večše jezicov, nekoliko šivanja, prosi mesta pri dobri družini, najraje kot učenka v trgovini. Cenjene ponudbe pod "Pridna" na upravnistvo. 735

**DELA VCA** za poljska dela iščem. Stanovanje in hrana pri družini. Pojasnila daje Padovan, Katinara (gostilna). 741

**BIRMANCE!** Samo v odličnem fotograf-ičnem ateljeju Pietro Miani, Corso V. E. III št. 41. dobite moderne slike po najnižjih cenah. Porabite priliko! 671

**INDIAN-SCOUT**, motorno kolé s sidecar-om 4—6 PH, zajamčeno v najboljšem stanju, ko-maj eno leto rabljeno, se takoj prodva za ugodno ceno. Naslov: Lampe, Bač pošta Knežak (Fontana del Conte). 710

**BABICA**, avtorizirana se priporoča. Slavec, via Giulia 29. 713

**PRIZMATICE** daljnogleda, tudi pokvarjene kupuje Hirsch, optik, via Mazzini 36, Trst. Plača dobro. 717

**BREZPLAČNO** očistimo stanovanja s forma-linovim parom, z Verminalom pa iztrebimo mrčesi, ako niso po prvi disinfekciji popol-noma uničeni kuhinjski škurci stenice itd. Zavod za disinfekcijo in uničevanje mrčes. Via Domenico Rossetti 2. 719

**BABICA** se priporoča. Via Chiozza 50, pri-tliče. 728

**HLAPCA** išče gostilna Spatič na Katinari. Plača po dogovoru. 720

## Posojil. za Ilirsko-Bistriški okraj v Trnovem

registрована zadruga z neomejeno zavezo

vabi k

## 29. rednemu občnemu zboru

ki se bo vršil

v četrtek, dne 11. junija 1925. ob 2. uri popoldne v uradnih prostorih v Trnovem

### DNEVNI RED:

1. Poročilo načelnštva.
2. Poročilo in navesti nadzornštva.
3. Odobritev letnega računa za leto 1924.
4. Volitev načelnštva in nadzornštva.
5. Slučajnosti.

### NAČELNIŠTVO.

Opomba: Ako bi ob določen uri ne bilo zbrano zadostno število članov, se bo vršil občni zbor pol ure pozneje. V smislu § 35 zadrughih pravil, isti dan n bo sklepal brezpogojno ne glede na število nav-ličih. (445)

## Priporočljive tvrdke

### „Adria čevlji“

trgovina

GORICA — Corso Verdi 32

Posebnost: Velika zaloga raznih čevljev za sport

Narodna tiskarna združena s knjigovoznico  
GORICA — Via C. Favetti 9.

Narodna knjigarna združena s papirnico  
GORICA — Via G. Carducci 7.

### BREŠČAK ANTON

Zaloga in tovarna pohištva

GORICA — Via G. Carducci 14.

### Brata CEJ

slikarja

GORICA — Via Ascoli 5.

### KOZMAN MIHA

Kmečko leseno orodje in kuhinjska posoda

GORICA — Via Rastello 27.

### KRUŠIČ in SIN

krojaška mojstra

GORICA — Corso Emanuele III. 37.

### ŠULIGOJ JAKOB

urar in zlatar

GORICA — Via Carducci 19.

### SAUNIG BRUNO

Zaloga usnja, čevlarskih in sedlarskih potrebščin, sveč, voska i. t. d.

GORICA — Via G. Carducci 7.

### ANTON KOREN nasl.

Zaloga stekla, porcelana in kuhinjske posode

GORICA — Via G. Carducci 4.

### KERŠEVANI JOSIP

Dvokolesa, šivalni stroji, puške

GORICA — Piazza Cavour 9.

### HENRIK VOJK

mehanič in ključavničar

GORICA — Via Favetti 7.

Kje se dobro je in pije?

### Gostilna „ČRNI OREL“

Dvorana, prenočišče, hlevi

GORICA — Via S. Giovanni 6.

### MOLAR JOSIP

Gostilna

GORICA — Via Monache 11.

Predno kaj nakupite, obiščite

## Veliko skladišče pohištva

tvrdke

## ALESSANDRO LEVI MINZI

Via Retteri št. 1 — Via Maicanton št. 7-13